Поштарина плаћена у готову

НЕДЕЉНИ ЛИСТ
Бр. 50 Год. II
Београд, 25 децембра 1943
ПРИМЕРАК 4.— ДИНАРА

СРПСКИ НАРОД

РАСПЕЋЕ СРПСТВА НА СРПУ И ЧЕКИЋУ

Не улазећи у разлоге политике коју води Енглеска према својим дојучерашњим савезницима из бивше Југославије, политике чија је колебљивост и конфузност целом свету позната, српски народ мора бити забринут за судбину коју му његови непријатељи спремају. Ако посматрамо редом догађаје како су се одигравали од 27 марта 1941 године до последњих дана, можемо јасно уочити сву перфидност енглеске политике према балканским земљама, а нарочито према бившој Југославији, која је баш под потстицајем енглеске политике онако безглаво сунула у овај рат, где је све изгубила.

Интересантно је, да Енглеска није подједнако поступала према југословенским народима упо требљујући и искоришћавајући их за своје империјалистичке циљеве. Сем српског, ње се није тицао ни један више народ бивше Југославије. Енглеска политика се окомила искључиво на Србе у Југославији и само њих узимала у комбинације за извођење својих планова на балканском простору. Енглеска пропаганда бавила се непрекидно, раније и сад, само српским народом, заборављајући или намерно ћутке прелазећи преко осталих народа који су живели у заједници у бившој Југославији. То је имало нарочитих разлога због којих је Енглеска обратила сву своју пажњу баш српском народу. Ни један од југословенских народа није се дао тако завести и глупо искористити као српски народ.

Једна мала група политичких пустолова и кратковидих државника одвела је српски народ у енглески табор 27 марта 1941 године. Српски народ је био тада заведен лепим обећањима, слатким речима и пријатељским ставом Енглеске преко њених званичних претставника у Београду и пропагандом преко радиа из Лондона. Добродушан како га је Бог створио, верујући у све што му се са те стране сервирало, српски народ пао је у грешку да се једним делом приљуби уз Енглеску и да због тога препати тешка искушења и поднесе големе жртве.

Овако његово држање нанело је српском народу низ несрећа. па му и данас наноси. Међу осталим Србима, било је мудрих и паметних људи, који су предосећали катастрофу свог народа и на време га опомињали да у све не верује што му се сладуњаво прича, јер су добро знали да прави српски интереси не могу бити никад у складу са интересима Велике Британије, земље великих капиталиста и богате аристократије. Они су српском народу предочавали да енглески империјализам тражи верне и добре слуге међу Србима, а да ће их Енглеска напустити оног момента кад јој Срби не буду више потребни.

Са Југославијом, увучен је и српски народ у ово врзино коло и платио је ту своју површност и верност енглеском империјализму пошто по то, милионским жртвама. Он је једини, од осталих југословенских народа дочекао да га енглески пропагандисти поучавају славном српском историјом, коју је сваки Србин на изуст знао. Кад је све жртвовао што га је самосталним чинило, енглеска пропаганда га је нахушкала у међусобно обрачунавање, у братоубилачки рат, да га напослетку преда интернационалном комунизму, који треба да му удари глогов колац као једној етничкој целини, да му збрише славно историско име, име српског народа.

Енглеска је систематски и плански спремала српски народ за његову нову Голготу. Њушкајући својим шпијунским инстиктом по југословенском официрском кору, Енглеска је преко браће Кнежевића наишла на човека, какав је њој био потребан. Армијски ђенерал Душан Симовић био је оно, што је Енглеска тражила. Човек слабог карактера, претерано амбициозан, познат у официрским круговима као официр просечне вредности,

(Наставак на 2-гој страни)

БОЉШЕВИЗАЦИЈА ИСТОЧНЕ ЕВРОПЕ ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ ЛОНДОНА

Издајство Енглеске далеко је веће и теже према народима Источне Европе, јер су систематски изручени на милост и немилост црвеним џелатима у Москви. Велико империјалистичко царство Велике Британије треба да се спасава милионским жртвама источних народа и то њихових најумнијих синова, које треба да посеку и побију бољшевички џелати. То је крајњи циљ бољшевичких „демократских" влада у овом делу Европе, после чега ће се извршити плебисцитарно гласање народа какав хоће режим, да би се сачувао принцип самоопредељења народа. Сигурно је, да ће 99% преживелог живља из ових крајева по „слободној" вољи гласати за Савез Совјетских Република Источне Европе. Од ове одлуке до учлањавања у општи Савез Совјетских република са седиштем у Москви, није далеко.

План по коме ће се извршити бољшевизација Источне Европе и Балкана уз пристанак Рузвелт—Черчила, израђен је у Москви. По том плану Балтичке мале државе биће једноставно анектиране од стране црвене Москве и припојене Совјетској Русији. Већи део Пољске такође, биће анектиран, као што ће се анектирати и Бесарабија. Чешко-Моравска образују засебну совјетску републику по пристанку Едуарда Бенеша. Мађарска, Румунија, Бугарска до ушћа Дунава у Црно Море такозвана Добруџа и један део Хрватске улазе у засебан Савез совјетских републике. Остала Хрватска, Словеначка и Србија образују такође Савез совјетских република и напослетку Бугарска, Грчка и Албанија образују такође Савез совјетских републике.

Ето о чему се ради и шта је све Енглеска пристала на заједничким састанцима у Москви и Техерану. Не треба нарочито нагласити, да ће сви ови савези бити припојени Москви по „слободној" вољи дотичних народа. Све ово, урадила је Енглеска под притиском и уцењивачком политиком Москве. Рекли смо већ, да овим издајством, овим пристанком Енглеска у ствари спасава своје империјално царство, нарочито Индију, без које Енглеска није нико и ништа. Дипломате из Кремља ставиле су нож под гушу Енглеској: или пристанак или ће Москва тражити савез са Јапаном противу Енглеске у Азији. Пред таком алтернативом Енглеска је капитулирала. Њени савезници, који су се крварили за њен рачун били су жртвовани и једноставно продани џелатима из црвене Москве.

Из опортуних разлога, Турска је ван домашаја овог плана, али њен Европски део улази у састав Савеза совјетских републике Бугарске, Грчке и Албаније. Наравно, овде се подразумева и поседање мореуза Босфор—Дарданели од стране црвене Москве. Како ови и оваки уступци од стране Енглеске могу у догледно време да постану и велика опасност по њене интересе, Енглеска се упиње преко своје пропаганде, да увери цео свет, како је она под притиском моментане опасности пристала на све што је од ње захтевала Москва, али како она то у ствари неће одобрити да се и изврши. То су једва дочекали и наши англофили, да колико толико оправдају слепо поверење које су имали у Енглеску, па нам причају читаве бајке како је Радио-Лондон једно а енглеска влада друго. Међутим, једни и други биће усваком случају насамарени, као што се то и досад тако догађало.

За извршење овог сатанског плана Москва—Лондон—Вашингтон треба претходно испунити два услова: победити немачке армије на Истоку и партизанским бандама уништити отпор народа у интересним земљама. Ништа више.

„Маршал" Тито даје изјаву

У уторак, 21 о. м. објавио је радио Лондон на српском језику, декларацију, коју је донело „Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије".

Лондонска радио станица, пренела је дословно емисију бољшевичке радио станице „Слободна Југославија", у којој се жучно напада Краљ Петар II, лишавајући га унапред престола, југословенска емигрантска влада у Каиру оглашава разрешеном, а њен „министар војске, морнарице и ваздухопловства" Дража Михајловић — назива одметником „народно ослободилачке борбе".

У декларацији је речено:

„Југословенска влада у Лондону, уз помоћ својих агената, као што је Дража Михајловић, крива је за братоубилачку борбу у свима деловима Југославије. Зато народи у Југославији имају право, да траже, да ова и свака друга југословенска влада ван отаџбине, буде формално лишена свих својих права".

Тиме је влада „маршала" Тита отворено изјавила, споразумевши се претходно са Лондоном и Москвом, да не признаје југословенску владу у Каиру, и да према томе, неће ни водити са њоме никакве преговоре.

У погледу односа владе „маршала" Тита према Краљу Петру II и Монархији, декларација изрично каже:

„Краљ и монархија, постали су последње склониште за све реакционарне и анационалне елементе. Зато народи Југославије траже, да се по питању Краља и Монархије, поступи у сагласности са интересима народно-ослободилачке војске."

Дакле, влада бољшевичког „маршала" Тита, не признаје ни Краља ни Монархију, и већ данас каже: „да ће се то питање решити у интересу народне ослободилачке војске", а то значи у корист бољшевика.

Антифашистичко веће „народног ослобођења Југославије", напало је у својој декларацији и Национални одбор на Цетињу. За тај одбор се у декларацији каже: „да се састоји од осам најактивнијих четника, који су командовали јединицама Драже Михајловића, и који раде против народно-ослободилачке војске".

Тиме је влада Ивана Рибара и Јосипа Броза-Тита, још једаред јавно, пред целим светом показала, да су њени циљеви истоветни са циљевима Треће интернационале, и да немају никакве везе са националним циљевима нашег народа.

Тиме је Енглеска пригрлила московског штићеника Хрвата Јосипа Броза-Тита, који је у својој антисрпској акцији стекао такве заслуге и признања, да му је чак дата и титула „народног маршала", са неограниченим овлашћењем за распарчавање и истребљење српског народа. За љубав овог бољшевичког авантуристе жртвован је српски народ, жртвована је југословенска емигрантска влада у Каиру, жртвован је и Краљ Петар II.

То је енглески морал, то је светиња „џентлменских обавеза" Велике Британије, према једној влади и једном Краљу Још једном је дошло до израза основно начело енглеске политике, у коме су вечни само енглески интереси, али не и њене међународне обавезе.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА „ЛУБОМИР МАРКОВИЋ" ЧАЧАК
WWW.UNILIB.RS

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Од генерала Симовића до маршала Јосипа Броза

(Наставак са 1-ве стране)

али опасан лакташ, поласкало му је поверење Енглеске и он се ставио душом и срцем у службу енглеских интереса. Ђенерал Симовић увртео је себи у главу да је велики и способан политичар, па да је судбином преодређен да у животу своје земље одигра и велику улогу.

Комунистичка пропаганда добро је дошла ђенералу Симовићу. Она је још пре њега успела, да све партијске и политичке незадовољнике чисто локалног карактера сабије у један фронт, стави на исту политичку линију под именом Народни популарни фронт. Потпомогнут агентима Интелиценс Сервиса у Београду и десетинама својих интимних другова и заведених људи, ђенерал Симовић је успео да изврши пуч, да узме власт у своје руке и да искоришћујући младост Краља Петра под његовим окриљем престави се народу као спасилац.

Од тог момента, преузимањем целокупне власти у бившој Југославији, филмском брзином развијају се ствари на политичком, а одмах за тим и на војничком пољу. Политичким радом ђенерал Симовић увлачи земљу у један непотребан и неравн рат, а војнички за неколико дана упропашћује југословенску војску и доводи је до капитулације. Тада тај амбициозан човек бега као последњи дезертер из своје земље, носећи собом државно злато и пада у загрљај свога господара у Лондону Черчила, верујући да га је бог вна колико својим радом задужио.

Са његовим доласком у Лондон, продужава се још бешње политичка игра са српским народом. Све дотле поднете жртве српског народа, Енглеској су мале; она тражи све више и више. И заиста ми чујемо тог ђенералског бегунца на Лондонском радиу где позива разоружан српски народ на дела саботаже и отпора према окупаторској сили.

Па ипак овај амбициозни човек и поред свих тих услуга које је учинио Енглеској, није дуго уживао њену милост. Кад више није био потребан Енглеској и г. Черчилу, једноставно је свргнут и бачен као исцеђен лимун на буњиште, где му је остављено времена да размишља о својим сулудим поступцима и великом греху кога је учинио према свом рођеном народу. Њега је сменио на претседничком месту Слободан Јовановић, један стари изнемогао господин, који је, као историк и научењак нешто значио у свом народу, али као политичар, дубоко верујемо, ни сам себи није смео поласкати, да нешто значи. Од тог момента појачала се хушкачка банда преко Радиа-Лондон код српског народа, мада су се свако вече ређали хушкачи несрпског порекла а ређе Срби, али увек и једино хушкајући српски народ за отпор противу окупаторске силе у земљи.

Тај период скупо је стао српски народ, јер се у њему видно истицала активност пуковника Драже Михајловића са његовим четницима, док га је Радио-Лондон прекоредно унапређивао за генерала, војводу и напослетку ставио га и као министра војске емигрантске владе у Лондону.

Све се то догађало онда, кад је с друге стране јачала комунистичка акција у шумама и претила да њом уништи најбољи српски живаљ на селу. Али, паралелно са том енглеском акцијом из Лондона, развијала се и контра-акција из средине српског народа у земљи, која је мудрим држањем и помирљивом политиком полако треснила заблудели део српског народа, те се акција стишавала и губила сву оштрину коју је енглеска пропаганда била постигла.

Благотворни рад српских родољуба у земљи уродио је добрим плодом. Срби су се отрезнили потпуно, снашли су се и показали жељу, да не служе више Енглеској и њеним циљевима, већ само себи и својој земљи. Тај је преокрет запажен у Лондону и према њему окренула се и енглеска политика. Видећи да више не може да рачуна стопроцентно на непромишљеност Срба, па чак ни на четнике Драже Михајловића, које је дотле протежирала, Енглеска је променила из основа свој курс и напустила готово потпуно Србе.

Сад су за енглеску политику били важнији комунисти и њихове партизанске хорде у Србији, које су немилостиво убијале и клале Србе и вршиле акте саботаже, него отрежњени патриотски део по шумама заблуделих Срба. И Енглеска је једним потезом, без сентименталности одгурнула Краља Петра емигрантску владу и Дражу Михајловића и јавно признала комунистичког вођу Јосипа Броза за врховног вођу „југословенског ослободилачког покрета", а владу Тито—Рибар—Пијаде за легалну.

Тако је Енглеска предала Србију на милост и немилост бољшевизму. Тако се Енглеска одужила лудим Србима, који су јој слепо веровали и у њу се поуздали. Али је Енглеска у исто време, отворила очи свима Србима да сагледају сву њену перфидну игру и дала за право генералу Недићу у вођењу његове спасоносне политике, коју је објавио српском народу пре две и по године. Тако је енглеско издајство било, у ствари, победа политике генерала Недића.

Српски народ у Титовој заједници

На састанку у Техерану капитулирали су пред Стаљином претставници Америке и Енглеске. На том састанку Енглеска се одрекла својих малих савезника, и Балкан и Источну Европу препустила као нов поседу бољшевичкој немани. Српски народ ушао је у заједницу са осталим народом, ишчеречен на ситне комадиће. Као последица тога споразума образована је нова совјетска влада у Јајцу под претседништвом др. Ивана Рибара, покрштеног Јевреј ина, док су у њу ушле највеће српске крвопије као што су Моша Пијаде и Суља Филиповић, усташки пуковник.

Успостављањем бољшевичке владе у Јајцу др. Ивана Рибара и замењивањем на врховном командном месту генерала Драже Михајловића са светском протувом и бившим робијашем из Хрватске Јосипом Брозом, Енглеска је потпуно открила своје карте и жестоко прилепила морални шамар свима својим навијачима у бившој Југославији, нарочито Србима у Србији. Велика Британија, некад велика сила и господарица свију мора, земља плутократа и лордова, спала је толико ниско, да се солидарисала са једним обичним зликовцем као што је Јосип Броз и његовом разбојничком околином. Пре Москве, она је хитала да јавно призна владу Тито—Рибар препоручујући млад дом југословенском Краљу Петру II у Каиру, да се непосредно споразуме са овом разбојничком бандом и са своје стране је призна као једину владу у бившој Југославији. Овим актом, Енглеска је уједно и отказала даљу подршку последњој министарској комбинацији, југословенској влади Божидара Пурића.

Главе наших Англофила расхлађене су овим енглеским тушом и на свима странама, настало је опште разочарење, да одмах за тим пређе у хорску грдњу противу енглеског издајства. Али успостављање комунистичке владе у бившој Југославији и проглашење Јосипа Броза за врховног заповедника свих партизанских „ослободилачких" банди није био завршан акт енглеског издајства према Србима.

План израђен на састанцима у Москви и Техерану далекосежнији је и он се има тек сада, постепено изводити уз дволичну игру енглеске дипломације. Отуда, ми час чујемо енглеску пропаганду како нам сервира из Каира и Лондона да је влада Тито—Рибар теренска влада у бившој Југославији, док Пурићева влада и даље остаје у Каиру као егзилска влада Краља Петра.

За нас Србе није важна ова конфузна и подла политичка игра енглеске дипломатије, која сваки час од црног прави бело и обратно. За нас је важна суштина споразума који су постигли Рузвелт—Черчил с једне стране и Стаљин, с друге стране о судбини Србије и српског народа. То је главна поента у целој ствари, све остало је споредно.

Међутим, судбина Србије и српског народа запечаћена је за свагда и то на тако сатански начин, да је равна уништењу и нестанку целог народа. То је та издаја коју је према српском народу учинила Енглеска уз асистирање другог светског најамника јевреј ства, претседника Северо-Америчких држава Рузвелта.

Нисмо само ми продати црвеној Москви. То је исто учињено са Балтичким државама, са Пољском, Словачком, Мађарском, Румунијом, Бугарском и другим мањим земљама, које долазе под бољшевичко окриље и за које бољшевизам има интереса.

Недељни преглед међународних догађаја

Британија на последњем месту

Британски дипломати трудили су се да на свим међународним актима име њихове државе, односно потпис претставника те државе, буде на првом месту. Или бар на једном од првих. Зато су употребљавали или азбучни ред, или неки други критериум који би био у сваком датом случају најподеснији. На техеранском састанку потпис Черчила је дошао на последњем месту.

Сједињене Америчке Државе, Совјетски Савез и Британија. То је ред установљен у Техерану. Дакле, „... и Британија" изгубила је своје водеће место у политици коалиције. Изгубила је своју водећу улогу у светској политици. Из учтивости дипломати се и даље понашају према Британији, као према великој сили. Међутим, новинари нису толико учтиви и пишу отвореније. Не говорећи о многим написима у америчкој штампи, чак и лондонски месечни часопис *Уорд Ревју* истиче да је кривицом Форињ Офиса дошло до положаја у коме практично постоје још две велике силе, наиме: Северна Америка и Совјетска Унија. Наравно, реч је о коалиционој групи сила.

Заиста, Форињ Офис је крив што је Британија изгубила положај велике силе. Он је престао да води сопствену политику (додуше тешко је водити сопствену политику у рату, када оружана снага државе избегава да ратује), запловио је испочетка у воде Рузвелтове политике, а сада је у мутној води Стаљинове политике. За сада се Форињ Офис ограничава на то да ствара утисак да посредује између емигрантских влада и Москве. Међутим, у ствари он није посредник, већ само агент. Тај утисак остављају сви последњи енглески кораци у правцу ликвидирања политичких тежњи емигрантских влада.

Најсрамније је поступљено према „влади" Пурића. Један од најугледнијих енглеских листова писао је ових дана да треба најзад рашчистити ситуацију на Балкану, где сваки официр у рангу већем од мајорског сматра себе за политичку чињеницу и прави сопствене политичке комбинације. Ова алузија на Дражу Михаиловића је једна недостојна комедија. Ко је био тај који је испочетка у Грчкој, а затим у Југославији, хушкао славољубиве и сребролубиве официре? Ко је био тај који је стварао официрске завере на Балкану? — То је био Енглез. Енглези су створили Симовића, Енглези су направили од Драже Михаиловића оно шта им је било потребно. А када је та потреба престала, сада га исмејавају као амбициозног официра, чија се амбиција испољава у политичкој сфери.

Далеко од тога да бранимо Дражу Михаиловића. Али не можемо да не жигошемо овај начин писања енглеских листова, јер у њему видимо ђаволску перфидност енглеске нације, енглеске политике.

Ту перфидност искусила је већ грчка „влада", која је отписана у енглеском конту заједно са екс-краљем Ђорђем. Ту перфидност поново осећа пољска емигрантска „влада", која се сада налази под дејством најјачег притиска од стране Идна. По налогу Москве, Идн се залаже да пољска влада потпише уговор са Совјетима истога типа, као што је потписао Бенеш.

Овај московски уговор је аморалан, могло би се рећи са правног гледишта. Аморалан зато, што обавезује једну страну да изврши самоубиство у корист друге стране. У том московском уговору, у § 4 стоји: „Високе уговарајуће стране, увидевши јасно интересе обостране безбедности, одлучиле су да после склапања мира пријатељски сарађују, у својим поступцима поштују обострани суверенитет и независност, као и немешање у унутрашње прилике друге стране". Ове лепе речи би могле да буду примљене у целом свету са задовољством, да није било трагичног искуства са државама Естонаца, Литванаца и Летонаца. 1939 године (28 септембра) Москва је склопила са Ревалом уговор о обостраној помоћи. § 5 овог совјетско-естонског пакта гласи: „Спровођење овог споразума неће утицати на суверенитет страна уговорница, нити пак на њихов привредни систем и државно уређење." У совјетско-литванском пакту (11 октобра 1939 године) читамо у § 7: „Овај уговор не тангира суверена права страна уговорница. Обе стране ће поштовати принцип немешања у унутрашње прилике друге стране. § 4 совјетско-летонског пакта истоветан је са § 5 совјетско-естонског уговора.

(Наставак на 9-ој страни)

СРПСКИ НАРОД

ГЛАВНИ УРЕДНИК, одговоран за садржину листа: Велибор Јонић.
ВЛАСНИК: Мих. Станковић из Београда.
РЕДАКЦИЈА И АДМИНИСТРАЦИЈА: Теразије 5 мецанин, I степениште (Палата Извозне банке). Тел. 20-383.
ШТАМПАРИЈА »ЛУЧА«, Краљице Наталије 100. Тел. 21-772.
Тромесечна претплата 36 динара шаље се преко »Пресе«, а. д. Влајковићева 8.

ПОРУКА СРПСКОГ НАРОДА ЛОНДОНУ, ВАШИНГТОНУ И МОСКВИ

Претседник владе армиски генерал Милан Ђ. Недић одржао је на Београдском Радију следећи говор:

Драга браћо Срби и сестре Српкиње,

Спрема се подла завера противу опстанка Српства и Мајке Србије. Актери ове завере јесу наши стари душмани, они што се не крсте српским крстом са три прста. Због њих крваримо две и по године и није им доста, траже сад нашу главу. Ко ти извади око — брат, зато је тако дубоко.

Већ вам је познато оно друштво »с коца и конопца«, она зликовачка јеврејско-комунистичка банда под вођством, како му његови тепају, Хрвата из Хрватског Клањца Јосипа Броза-Тита, у криминалној литератури познатог зликовца. Она је постала сад миљеник и Москве и Лондона. И они се надмећу ко ће више да јој накади. Као оно некада са Дражом, начинише га за ноћ и бригадним и дивизијским и армиским ђенералом и начелником штаба Врховне команде и министром војним и врховним командантом »југословенске војске у Отаџбини«. Тако сад и млади Хрват Јосип Броз за ноћ оде у генерале, маршале, повереника за народну одбрану и врховног заповедника бољшевичких снага у Југославији.

Енглезима није доста српске крви, није доста палих глава српских, они продужавају систематско уништење српског народа у разним формама и под разним изговорима. Ево доказа:

1941 године у априлу преварили су нас и увукли у рат »као своје савезнике« обећавајући нам златна брда. Оставили су нас на цедилу, да се сами боримо са силним Немачким Рајхом. Ми смо изгубили онда државу, слободу и Краља.

1941 године у јуну помоћу лондонског радиа, говорећи нам како ће слобода доћи пре но што се надамо, преварили су нас, изазвали код нас устанак партизанско-ослободилачке војске и опет оставили саме. И ми смо крваво платили ову превару и изгубили добар део народа.

1942 године измислили су »југословенску војску у Отаџбини«, Дражу Михајловића као врховног команданта свих трупа у Југославији, гурнули га у буне и устанке противу Немаца. Српске главе падале су у стопроцентној сразмери због ослободилачких подухвата. Дражи су обећали да ће се искрцати на Балкан те данас те сутра и до сада никако. Резултат те политике: уништена Мачва, Поцерина, Јадар, спаљени Рудник, Горњи Милановац, страшне жртве у Крагујевцу, Крушевцу, Краљеву, попаљена села и рушевине на све стране.

Дража остављен самом себи, бежи у Црну Гору.

1943 године. Још је Дража миљеник Лондона. Он је све и министар војни, и начелник штаба и врховни командант, али само дотле док диже буне и устанке. И он слуша своје господаре. Резултати: упропашћен српски живаљ у Црној Гори, Босни, Херцеговини и Далмацији.

Дража сад бежи из Црне Горе у Србију.

За време док су Енглези Дражу овако слепо искеришћавали, помоћу хрватског одбора у Лондону помагали су Енглези Титову акцију у Хрватској противу Срба.

Када Дража није могао више да даје, просто ликвидирали су га, преварили га. Енглези се више радују сунцу које излази, Титу, него Дражи. Његово беше. Сад им не треба ни југословенски Краљ ни југословенска влада које прогањају свуда и на сваком кораку, не треба им ни Дража. Дај сад Тита.

Новопечени маршал Тито је данас све и сва. Тито дели земље и градове, поставља владу и министре, пише југословенске уставе, где не помиње ни Краља ни Монархију. Он је свемоћан. А Лондон сетите се у своје време гарантовао је Краљу Петру круну и монархију. А сад треба Тито да врши плебисцит и да он каже да ли је српски народ за Краља и Монархију или за Тита и републику. Сачувај нас Боже од овако високе енглеске политике.

Браћо моја и сестре моје,

Има људи којима не смемо веровати, јер кад говоре лажу, а кад ћуте мисле како ће да лажу. Исто тако има народа који су перфидни и за њихову реч не можете дати ни пребијене паре, јер су лажови и преваранти. Ето такви су били, остали и биће увек Енглези.

Енглеска политика од 1941 до 1944 према српском народу кошта га огромних жртава; ни мање ни више него преко милион несталих Срба. А српски народ неће ни куснути ни лизнути од енглеске добити.

Неморално је ово што ради Лондон са нама. Али иде одмазда ако не људска, оно сигурно Божија. Енглези се играју ватром. Бољшевичка сикира, којом замахују да одрубе главу српском народу може отсећи лако и њихову. Они спремају српском народу завера са Титом и његовом чивутско-бољшевичком бандом, ми се тога не бојимо. Познајемо те птице по перју. Ово им је трећа фарба којом се премазују, али увек са истим циљем: истребљење Срба. Али нека запамте добро: ми Срби се крстимо са три прста, нема српског крста без три прста, показаћемо вам, причекајте. Нећемо се ни склонити ни поклонити, ни вама Енглезима ни вашој новој багри Титових перјаника. Ако нам је брат извадио једно око, остало је друго и ми добро видимо наш пут. И ви га добро познајете: то је српски пут.

Морам овде да одговорим и господину Корделу Халу поводом његове последње опомене нама Србима.

Он је апстрофирао моје име и српски народ, позивајући нас у табор југословенских родољуба Тита, Моше Пијаде, Јохана Фишера и неког Сулејмана. Гали да пожуримо, док није доцкан. Г. Хал је далеко преко великих океана, па не зна наше ствари, не зна »наш став«.

ГЕНЕРАЛ НЕДИЋ ГОВОРИ...

Иако по позиву и по своме животном делу само војник, који се није мешао у политику, нити је држао политичке говоре са демагошким циљем или ради реторског ефекта, генерал Недић откако је на челу Србије у низу својих знаменитих говора упућених српском народу у најтежим часовима његовог историског битисања створио је српски говорнички стил. У њему су дошле до изражаја битне особине расног српског човека, везаног целим својим бићем за опстанак и будућност српског народа у његовом историском континуитету.

Као што је један велики мислилац рекао да смо срећни кад место писца нађемо човека, тако и изузетна вредност Недићевих говора је у томе што место говорника, оратора имамо пред собом човека, који можда мимо правила говорничке вештине, износи пред друге људе само откуцаје свога великог срца, испуњеног једним јединим осећањем безграничне љубави према своме народу, кога треба заштити од сваког зла и спасти од пропасти. Имамо пред собом само Србина, који српски мисли и осећа и живи само за добро и величну свога народа.

У томе је несумњиво тајна успеха и великог дејства на масе речи Претседника Недића, од како скоро већ две и по године води овај трагичан разговор преко етера са српским народом заустављајући га неодољивом сугестивном снагом воље на ивици провалије, у коју га гурају удружени његови заклети непријатељи.

Дрхте српска срца, очи блистају од суза бола, гњева и наде, дах се у грудима зауставља кад се слушају његове речи, које пророчански, смело говоре као одјек судбине о бити или не бити једног малог народа кога може да нестане са историске позорнице због грешака његових изрођених синова. Исто тако његов непосредан и непоштедан начин у обрачунавању са непријатељима српског народа, ма где се они налазили, одговара нашем српском духу, који изнад свега цени мушку реч и храброст, стављајући у уста свога омиљеног јунака Марка Краљевића да се не боји никога до Бога.

Такав је и наш Милан Недић када се у своме последњем говору позива на Бога и на правду и обрачунава се безобзирно са Лондоном, Москвом и Вашингтоном, не бојећи се ни Интелиџенс сервиса ни Гепеу-а нити њихових експонената у земљи. Мушки, по српски он креше свима истину у очи и лондонским лордовима, и Рузвелтовом „трусту мозгова“ и московским џелатима са изразима једино достојним неморала свих лажних савезника.

Тако он испољава револт и гнушање српског народа због неморала овог савеза, који се бестидно игра животом, чашћу и свима светињама српског народа ради остварења својих себичних циљева.

Цинизам удружених Британоамериканаца са бољшевицима превршио је меру и племенита гњев увређеног и угроженог српског народа нашла је одговарајући израз у осветничком говору Претседника Недића, кроз који је говорио цео народ.

Исто тако, као одговор на нову издају Лондона према српском народу, прихватиће цео народ Недићев поклик: сви Срби на окуп, сви у јединствени национални фронт за борбу без колебања и до последњег даха противу Тита и његове жгадије.

М. М.

Зато сам принуђен да га овде поновим:

Српски народ хоће да буде и остане само Србин. Он се неће ни склонити ни поклонити »Хрвату Брозу« и његовој компанији. Бољшевизам нема ништа заједничко ни са српским духом ни са српском културом. Српски народ је благородан. Он не жели да се враћа у дивљаштво и крволоштво. Он је домаћин, краљ на свом добру. Он воли неизмерно своју свету груду — Мајку Србију. Она му је најмилија и најдража. Он ће се борити противу Тита, комунистичког пустолова до последњег, а за своју породицу, за свој дом и своју веру прадедовску. У друштво Титово, друштво покупљено »с коца и конопца« жив неће.

Ето, то је наш одговор на ту вашу поруку г. Халу.

Браћо моја и сестре моје Срби и Српкиње,

Ви сте синови једног честитог и поштеног народа. Ви нисте ни могли сањати да у политици може бити толико неморала, да иду руку под руку најзећи газдаши света, пуни злата, са највећим зликовцима. По вашим чедним осећањима и појму то не би никад смело да буде, али, ето, десило се. Удружили су се Англо-Саксонци са бољшевизмом. А зашто! Енглеска и Америка у овом светском рату неће да се боре и троше своју снагу зато пристају на све могуће захтеве бољшевика, само кад то пуца по туђим леђима а не по њиховим. Олако жртвују државе, народе, па чак и своју народну част, захтевима Москве. А ова наређује који ће народ у коју државу да уђе, какав ће бити облик владавине и државе, па је то ето, сад Москва пренела и на свог штићеника Тита да нам он кроји капу и прописује и уставе и државу и живот.

Ви браћо и сестре, видите где је непријатељ свију нас. Њему имамо да иставимо један јединствен фронт. Заборавимо све што је било, ради се о опстанку. Избришимо све старе заблуде и лутања. Понављам вам једнако у сав глас: сви Срби на окуп!

На нову навалу црвене аждаје — Титове гамади — одговоримо једним јединственим српским фронтом, ако смо Срби, ако смо људи.

На енглеску најновију превару одговоримо збијањем још јаче наших редова.

Није српски народ бесловесно стадо да белосветски трговци тргују његовом кожом и његовим месом.

Није српски народ домаћин зато, да се баца као плен у чељуст дивљих бољшевичких хорди.

Сви у један фронт, сви противу Тита и његове жгадије. Нек борба без предаха, без колебања одлучи ко има да живи, а ко да мре.

Сигуран сам да ћемо победити комунистичку Сотону као оно 1941. С нама је Бог и правда. Само тако ћемо моћи остварити наш идеал: Србију националну и социјалну на задружној основи ради добра и среће целог српског народа.

Живео српски народ и ви моја браћо и сестре са свих страна нашег милог Српства!

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Претстојећа одмазда као политички фактор

ОД НАШЕГ СПЕЦИЈАЛНОГ ДОПИСНИКА ИЗ БЕРЛИНА

Берлин, 21 децембра

Онај, ко је видео и преживео бомбардовање немачке престонице, и који је са четири милиона берлинаца делио њихово добро и зло, тај је имао прилику да сагледа сав огромни значај психолошког ратног процеса, који се сада мање или више формира у душама грађана Рајха. Истовремено тај посматрач, ако је умео и хтео да уђе у саму садржину ствари, одбацивши појаве споредне важности, данас може да оцени и да третира савремена збивања наоружан непроцењивим и важним искуством.

Два су резултата, која могу да произиђу из тешких напада против цивилног становништва. У једноме случају могу ванаи сирена, грување топова, тресак бомби, срушене и попаљене куће и страшно дејство фосфорних капљица изазвати морални слом, у којему се из страха пред смрћу и пред ужасима савременога рата заборављају све друге психолошке компоненте неопходно важне за опстојање једне државе у рату. Бекство, паника и очајање претстављају главна обележја таквог стања.

У другоме случају становништво остаје непоколебливо на гледишту да се рат мора добити па ма колико биле страшне и тешке жртве и нације као колектива, и свакога човека као јединке. У ономе часу, када сваки припадник државе осећа да ће пропашћу заједнице бити задат животни ударац и њему самоме, прелази се са великим духовним миром преко свакога зла и невоље. То је дубока психоза, у којој сваки па и најмањи човек игра своју одређену и важну улогу.

Још у историји није било ратова, у којима би се нерви целокупног једног народа ставили у искушење убијањем, ватром и рушењем. Отуда је и држање немачког грађанског становништва веома значајно за оцену крајњега исхода поменуте офанзиве.

Нема упоређења са 1918

Нарочито је интересантна политичка страна ове огромне борбе. У њој долазе до изражаја сви, па и на око неважни детаљи. И док нападач у томе рату оперише са физичким оружјем, очекујући да ће код нападнутога изазвати моралну кризу, дотле су одбранбена средства угроженог становништва искључиво духовног и политичког карактера. Са водом и песком као главним средством дефанзиве, и са склоништима за одбрану од ваздушних напада већ би одавна битка за одржање немачкога морала била изгубљена. Други су фактори ступили на сцену, и они су не само сачували духовну чврстину немачке позадине, него су створили предуслове за све интезивније јачање немачког ратног и политичког морала.

У генералним линијама своди се та чврстина на веровање, да Немачка неће и не може изгубити овај рат. То веровање није резултат пропаганде, него је то неограничено поуздање, којим широке масе немачкога народа гледају на своју државну организацију, на немачку привреду, војску и индустрију. Успомена на 1918 годину није избледела у Рајху, и тражећи сличности између тадањег политичког, војничког духовног и привредног стања у Немачкој са овим данашњим, сваки ће посматрач несумњиво доћи до закључка да су сваке хипотезе о истоветности ситуације апсолутно лишене сваке подлоге.

У Рајху нема дефетизма. Ситуација је данас изнутра толико чврста, да је земља могла политички поднети присуство од преко 12 милиона страних радника, који се слободно крећу раде у фабрикама, долазе свакодневно у контакт са становништвом и живе исто као и немачки радници.

Не само да не долази до било какве саботаже у фабрикама или на било каквим другим постројењима, него се не осећа ни политичка колебљивост, која би могла да у другим приликама буде инфилтрирана кроз пропаганду политички непоузданога дела страних подника.

Немачки народ горд је, на своју армију коју сматра најбољом на свету. Док су 1918 године комунистичке груве на улицама немачких вароши бацале каменице на официре тадање кајзерове војске, нападајући их најпогроднијим именима, данас је немачки војник поздрављан у свим слојевима становништва и на свакоме месту као носилац националне части.

Док је пре 25 година немачки народ био сатрвен глађу, данас је исхрана на целокупној територији Рајха до у ситницу одлично организована, а следовања белога и пригога хлеба у последње време повећана су и данас су виша него на почетку рата.

Поменута унутрашња политичка чврстина, поверење у војску и привредно-прехрамбена солидност претстављају одлучне факторе за ауторитет садашњег политичког вођства, и за солидарност којом немачки народ следује интенцијама тога вођства.

Немачки народ чврсто верује у одмазду

Код таквог стања ствари Рајх може да издржава садање — свакако најтеже од почетка рата — дане са духовном чврстином. Важан политички фактор код тога јесте свакако претстојећа одмазда према Енглеској, која је и немачкоме народу, и целоме свету наговештена. Мали немачки човек, када стоји поред своје уништене сиротиње, када оплакује своје драге који су погинули приликом британског напада из ваздуха, не мисли у томе часу на далекосежне политичке комбинације, и не третира у својој претстави питање како и када ће рат бити добивен. Он мисли само једно: „Одмазда ће доћи, и ја је нестрпљиво очекујем!“ Одмазда — то је појам, који се сада у Немачкој највише помиње и који у себи уједињује сва надања и жеље најширих народних слојева. Он је постао нови национални мит Немачке, и не указати на његово значење било би исто што и избегавање да се погледа у очи једној важној истини.

Реч „одмазда“ је данас политички фактор највећег значења. Она није потребна за провођење извесне пропаганде. Она живи независно од свих чланака и говора, који о њој говоре, у срцу народа. И када просечни Немац чита о свему, што се објављује у вези са поменутом темом, он прима сва та нова сазнања као најприроднију и готову ствар, која не може да изазове изненађење па ма како велика и страшна она била.

Одмазду је наговестио Фирер као највећи ауторитет у земљи. После њега изјавила је врховна команда немачке оружане силе да „жали што је принуђена да проведе одмазду противу Енглеске“. И Рајх данас рачуна са тиме да ће судбоносне осветничке акције против британскога острва бити стварност.

Верујући у неизбежност одмазде и у њену тоталност, сви слојеви немачкога народа са много више одлучности подносе непријатељско терорисање, и са много више стрпљења савлађују своје сопствене тешкоће. Они претпостављају да вођство има оправдања, што одмазда до данас није реализована. „Разлози могу да буду техничке или политичке природе, али они свакако постоје. Вођство је у могућности да их боље оцени него они, који нису упознати са стањем ствари. Али одмазда ће доћи, вероватно скоро, и то је главно!“

То је резоновање исто у свим крајевима Немачке. Оно ће својим последицама претстављати веома значајан допринос за политичку борбу Берлина у току ове важне зиме, а према томе и за исход целокупног рата.

Др. Никола Маринковић

Догађаји на ратиштима

Пред крај ратне године

У козоришним комадима најефектније сцене треба да буду пред завршетак како би и комад, и глумци постигли што већи успех. Сада се завршава последњи чин светске драме која се зове „Ратна збивања у 1943 години“. Поједини глумци у том комаду улажу сву своју вештину како би постигли што већи ефекат. А циљ тог ефекта је — аплауз.

Заиста, претстоји рекапитулација догађаја ове године. Не би било згодно да се она заврши без поправке онога што није успело непријатељима Европе. Зато, Совјети и Британоамериканци нападају сада са повећаном енергијом, желећи да постигну мало бољи биланс ратне године која се завршава.

После извесне паузе проузроковане с једне стране невременом, а с друге стране тешким совјетским губицима, започела је зимска офанзива Совјета. Тежиште борбе налазило се у току последњих дана код Невела и у области мостобрана Никополља. Бачене су велике снаге. На пример, код тог мостобрана јуриш је био изведен масом од 8 стрељачких дивизија и 2 тенковска корпуса. Успех Совјета је изостао.

Зимска офанзива започела је у истом стилу, као и све претходне: велики напади бољшевика, велики губици бољшевика. Кад се у току једног дана уништи 284 бољшевичка тенка, онда је лако замислити колики су губици у људству.

Ово оживљење совјетских акција на неким секторима фронта је интересантно, али је још интересантнија чињеница да је престала акција на оним секторима, где се она водила у току прве половине децембра. На пример, код Черкаса Совјети су доживели један тежак пораз и морали су да престану са нападима. Међутим баш овде је полагано много нада у тај план, који се састојао у истовременом нападу на фронту и бандитској акцији у позадини. Бандити су уништени. Фронт је издржао, изузев малог сектора код самог града Черкаса.

Немци су скоро на целом јужном отсеку Источног фронта прешли ка контра-нападним акцијама и одузели су бољшевицима знатне делове терена који су изгубили у претходним борбама.

Само у Италији Ајзенхауер је мало гурнуо напред своје дивизије. Њему је пошло за руком да сачува пету америчку армију од већих напора (она демонстрира, а не напада), а да гурне осму британску армију у напад дуж јадранске обале. Овај напад у правцу града Пескара дао је Британцима извесан добитак у терену, али је проузроковао тешке губитке у људству и материјалу.

Наравно, Енглези су одмах изјавили, у вези тог напредовања, да су продрли кроз „зимску линију“ Кеселринга. Већ су четири пута у Лондону говорили да је пробијена час једна, час друга зимска линија, а затим се показало да су то све биле прихватне линије немачких трупа.

Јапанци такође примењују тактику изнуравања. Али услед острвског положаја њихових истурених линија ова се тактика спроводи на други начин. На сваком од значајнијих острва постављен је један мали гарнизон, који има задатак да се бори до смрти. Већ на више Саломонских острва ти гарнизони су тај задатак извршили, продавши свој живот уз фантастично велику цену. Уз рекордну цену продали су свој живот 3.000 јапанских војника који су се налазили на два острва у Џилбертовој групи.

Читавих 15 дана они су се борили против једне америчке армије, 3.000 против 50.000. Војници Тена су изгинули до последњег, али њихова борба је омогућила јапанској авијацији да потопи 8 носача авиона и да оштети 7 бродова исте класе. Потопљено је још: један већи ратни брод непознате категорије, два бојна брода или тешке крстарице биле су оштећене, потопљено је 4 крстарице, а оштећено 3. Постигнути су поготци на 22 транспортна парода. Осим тога је уништено 145 америчких ваздухоплова. Јапанци су имали губитак од 33 авиона.

Губитци америчке пешадије ни су још познати, али су огромни. То је поносни биланс борбе једног пука јапанске поморске пешадије под вођством контра-адмирала Шибасаки на острвима Тарава и Макин.

Јапанска авијација и у овим борбама доказала је своју надмоћност над америчком. Надмоћност техничку, тактичку и духовну.

У последње време Британоамериканци су повећали аеротористичку активност над Немачким Рајхом. То је нов талас ваздушног рата који ће исто тако престати, као што су престали и претходни, јер британоамерička авијација не може да издржи огромне губитке који су скопчани са нападима на Немачки Рајх.

98 изгубљених авиона (скоро искључиво четворомоторних бомбардера) значи губитак скоро 1000 авијатичара. А хиљаду авијатичара вреде много више него читава дивизија пешака. Зар постоји армија која може да жртвује по једну дивизију дневно само ради задовољења зверских инстината оних људи који предводе рат против Европе?

Зверство које се испољава у тим терористичким нападима на изричито невојничке циљеве забрињава већ и саме Енглезе, који преко својих владиних људи дају лажне изјаве да је аероторор уперен искључиво против војних објеката. Ваљда баш зато бирају ноћи када је највећа магла и када ни пролазник на улици не може да се оријентише, а камоли авијатичар на висини од 3 километра.

У Енглеској се повећава нервоза због претстојеће одмазде. О одмазди се не говори више као о некој фантастици. Не расправља се више о томе да ли може бити одмазде или не, већ се дискутује питање у каквом ће облику та одмазда доћи. Праве се различите претпоставке, једна страшнија од друге. Међутим, становништво бежи из области које сматра нарочито изложеним тој одмазди. Огроман број јевреја напушта Енглеску и иде за Канаду. Имућнији Енглези јуришају на дирекције британских колонија, као што је на пример, Родезија, у жељи да буду што даље од рата, што даље од одмазде.

Ова панична селидба људи који нису још ни искусили шта значи рат карактерише Енглезе. Јуначко држање немачког становништва у градовима који су најтеже бомбардовани, карактерише морал Немаца.

М. Војковић

НЕЧИСТЕ САВЕСТИ

Црноберзијанци и сви они којима буди из којих разлога савест није чиста, сви су они махом за Стаљина. Додворавањем комунистима они би хтели да на неки начин сачувају своје прљаво стечено богатство. Њиховој глупости и њиховим узалудним надама не бисмо ништа приговорили, већ бисмо их пустили да лупе главом о зид, кад њихово безумничко брбљање не би било истовремено и злочиначко.

Злочиначко у погледу на опстанак српскога народа. Само слепци код очију не виде да су се под видом партизанства и комунизма ујединили сви не пријатељи српског народа у жељи да га ликвидирају и уклоне са лица земље. Зато у партизанским редовима и има отпадака свих могућих нација, а најмање Срба.

У којегод село упадну те банде, оне одмах траже и убијају најбоље и најчеститије домаћине, руше и пале општинску зграду и школу, пљачкају државну касу. Тако се понашају само непријатељи. А све је то само бледа слика онога клања, убијања и рушења, које би настало кад би, недај Боже, они завладали.

Све што претставља водеће људе у селу, у граду, у држави, све би то било поубијано Остала би, као што су то дахије хтеле, само „луда ђеца од седам година“, а питање је да ли и она? Јер је решено и закључено да српског народа нестане са лица земље

Вараају се кукавице са нечистом савешћу да би њих та чаша мимоишла. Кад-тад дошли би и они на ред. Ништа им не би помогло њихово кукавичко смешкање, намигивање и брбљање о томе како ђаво није тако црн као што изгледа. Ђаво је ђаво и не може никад бити анђео. Чак и кад навуче јагњећу кожу, курјак остаје курјак.

Добро би било кад би власти мало прочачкале своје уши у односу на те људе нечисте савести, који по пијацама, у бифеима, по кафанама уз добро мезе и пиће, хвале „бабушку Стаљина“, који им је близак ако ни по чему другом оно као бабушка нечисте савести.

Све што је честито и родољубиво у овој земљи мора та коће одлучно устати противових опасних дефетиста, који у свом слепом егоизму и злочиначком кукавичлуку желе да ископају гроб свом сопственом народу.

ВЕЛИБОР ЈОНИЋ

WWW.UNILIB.RS

ЈЕДАН ЗНАЧАЈАН ГЕСТ

Кад се српски народ после рата нашао у једном од најтежих тренутака своје историје, његови синови били су на једној опасној прекретници. Постављало се питање: бити или не бити. Они који су одувек били истински родољуби застали су пред провалијом која је претила уништењем. Нажалост, у првом тренутку није било оријентације. А злокобни таласи лондонског радија, који су довели земљу у такав страховит положај, сејали су и даље свој отров, позивајући родољубе на непромишљена и самоубилачка дела саботаже и бесциљног отпора према окупационим властима.

У последњем, али још увек срећном тренутку, појавио се генерал Милан Недић, који је указао народу једини прави пут за његово самоодржање и обнову. Руковођена здравим инстинктом и вољом за постојањем, већина српског народа послушала га је. Добре последице данас сваки несумњиво види и осећа: српски народ још постоји, нико није умро од глади, сви су прилегли на посао за стварање своје нове и боље будућности.

Остао је само мали број оних који су и даље упорно хтели да верују лондонском радиу. Очи им се нису благовремено отвориле. Ма да су волели своју земљу, они су је слепо гурали у пропаст. Скупо је то платио наш народ. Падале су жртве људске и материјалне. Апели генерала Недића на њихово родољубље, на здрав разум, на будућност земље и народа, често су остајали узалудни.

Најзад су доживели то, да им је исти Лондон отворио очи једним грубим ударцем у лице, који им је скинуо завесу са очију. Док су се ти заведени родољуби националисти до сада борили искључиво за рачун Енглеске, жртвујући бесмислено и узалудно животе својих сународника, у варљивој нади да ће им Енглези обезбедити будућу слободу и независност, сад је Лондон једним потезом скинуо маску и показао своје право лице.

Жртве наших заведених националиста дате су зато, да би час данас Лондон могао бацити у чељусти незаситог Совјетског Савеза. У циљу својих саможивих интереса Енглеска је бацила у те чељусти и Србију и целокупну бившу Југославију, са свима заведеним Србима у шуми, који су замишљали да се боре за будући опстанак Србије. Та Србија је просто збрисана са будуће географске карте, онакве каквом су је Стаљин, Рузвелт и Черчил сачинили, збрисана је као да никад није постојала, са целокупном својом великом и славном историјом, са свима својим вековним борцима за слободу, са свима својим традицијама прожетим родољубљем, православљем, љубављу за породичним огњиштем, са свима својим вековним светињама. А да би цинизам ишао до краја на чело те самозване »европе«, која би имала за главни и једини задатак да уништи опстанак и слободу Србије припајањем Совјетском Савезу, налазе се два странца који никакве везе немају ни са Србијом ни са њеном исконском борбом за опстанак: то су Јосип Броз и Иван Рибар.

У овом тешком тренутку искушења за српски народ, неопходно је да се све националне снаге удруже, да сва своја стремљења, сав свој напор уложе за спас Србије. У питању је опстанак народа, опстанак Србије, наша независност, наша будућност, које угрожавају комунистички бандити.

Схвативши својом далековидошћу и својим посведоченим родољубљем тежину тренутка и опасност у којој се Отаџбина налази, Претседник Владе генерал Недић заложио је сав свој ауторитет да би сви заблудели српски синови могли данас да се нађу на заједничком послу и фронту спаса за борбу противу црвене опасности. Захваљујући разумевању на које је наишао код немачких власти, он је у томе постигао велики успех. Једна већа група политичких притвореника који су, заведени страном перфидном пропагандом, били умешани у радње које долазе у сукоб са ратним законима окупације, пуштена је већ на слободу и они ће моћи да проведу претстојеће празнике на својим огњиштима, у кругу својих породица.

На овом путу прикупљања свих родољубивих снага Претседник генерал Недић и даље ће истрајати предузимајући нове кораке, у убеђењу да садашњи тренутак опасности који још једном прети уништењем Србије и Српства мора пробудити целокупну националну свест нашег народа, отворити свима очи и указати да је само његов пут прави пут опстанка и спаса.

СУШТИНА САНЏАЧКОГ ПРОБЛЕМА

Санџак, староставно тле српско, мост је између Србије и Црне горе. Питома је то земља, а још питомији људи. Због свога географског положаја Санџак је много страдао ових последњих година. Све одметничке групе које су надирале из Босне и Црне горе, или оне које су се повлачиле са територије Србије, остављале су у Санџаку крваве трагове, тако да је ова староставна постојбина наша много страдала.

Политика савојске куће је највећи кривац и за овако тешку судбину Санџака. Она се, за цело време окупације Санџака, као и Црне горе, држала своје подмукле политичке тезе: „Завади па владај" — која је у овој покрајини, због извесних заоштрености између муслиманског и православног живља, могла да добије пуну примену. Дословно спроводећи политику уништења санџачког становништва, она је оружала час једне, час друге, да се међусобно сатиру, док су се посаде утврдиле у градовима, одакле се нису помаљали.

Свака санџачка касаба је постала утврђење. Сваки град је био опасан бодљикавом жицом у широком појасу, а даље су подигнути бункери. Тако је осигуран прилаз у варош. Бадљеви војници су се старали само за ред и мир до те бодљикаве жице око града, зване „блокада". Иза „блокаде" су паљена села, уништавана имовина, убијани људи, а они нису никад интервенисали.

Овако пакленој политичкој игри савојске куће, нису се могли одупрети поједини политички преставници чаршије, иначе неодраслих и уских погледа, а који су уз то више бринули за своје личне интересе него за опште. Скоро увек беспослени, Бадљевци су завели лак живот, комодитет, уживање и оргије.

Све је то негативно утицало и на питом и моралан санџачки свет. Међу претставницима чаршије овладала је жеља за богаћењем и трговином, пошто се новац у изобиљу претакао. Систематски се стварао бес из кога се породио хаос, у коме је највише страдало село, ни криво ни дужно.

Под оваквим приликама су се развиле извесне несугласице између муслимана и православних, које су конзервативни кругови старије генерације потпиривали, а Италијани јавно кумовали. Иначе, не постоје логични и оправдани разлози за ове размирице, нити их је било међу правим санџаклијама. По језичким и етичким особинама, ни по чему се не разликују муслимани и православни у Санџаку. У обичајима такође. Чак и у оним где је у питању верски моменат. Тако и муслимани на свој начин — не са верског гледишта — прослављају велике православне празнике, као Видов-дан, Петровдан, Ђурђевдан, Илиндан и друге. Илиндан зову АЛИЂУН (Алиндан) и веле: „До подне Алија, од подне Илија". О Видовдану и Петровдану пале се „Лиле" (бакље) — зване „Видовњаче" и „Петровњаче". То раде и муслимани и православни. Народно предање зна и за св. Саву, као „чудотворца Саву". Како год извршимо анализу санџачког човека, нећемо наћи оправдане разлоге за несугласице. Верске разлике, упоредо са решењем просветног проблема, као и проблема еманципације, неће, у том погледу, моћи да буду камен спотицања.

*

Суштина санџачког проблема се, због свега горњега, и налази у сарадњи између муслимана и православних. Заједнички интереси, истоветне животне невоље, траже и заједничко решење. Ту чињеницу би морали да знају сви конструктивни појединци у Санџаку, јер будућност Санџаклија много зависи од ударања темеља за такву сарадњу. Пред оваквим општим циљем, много што шта мора да се прежали и огласи за грех прошлости. Старија генерација би требала да мудрије поради за наступ младе генерације. У погледу сарадње између муслимана и православних има добрих знакова, који доказују њену могућност и у данашњим, тешким данима за Санџак.

Санџачки проблем није само проблем суспендовања страсти чаршије, него је то првенствено проблем младе генерације. Ако санџачка млада генерација буде заузела правилан став у погледу сарадње, онда јој је и будућност осигурана. Другог излаза ми не видимо, ни за данас, ни за сутра. Погрешно мисли, ко друкче мисли. У овом погледу, старија генерација треба својски да помогне младу генерацију.

Наступају нови и бољи дани и за Санџак. То треба да зна сваки Санџаклија, и да суштину санџачког проблема сагледа у светлости какву објаснисмо.

Млада санџачка генерација треба да буде спремна да дочека нове и боље дане и решена да се жртвује за њих.

Н. ГАЧОВИЋ

„СПАСТИ СРПСКОЈ НАЦИЈИ ЦРНУ ГОРУ"

Док је један део Српства у Србији понео после рата свој крст кроз тешка страдања и искушења, други део Српства у осталим српским крајевима, у Црној Гори, Боки и Санџаку, био је жртва можда још горих и црњих патњи и страдања која су му претила истребљењем. Под италијанском окупацијом, која је готво благонаклоно толерисала страховито безвлашће, народ Црне Горе био је препуштен зверствима и крвопролићима комунистичких банди, које су у црногорским гудурама нашле најбоље склониште, а под италијанском окупацијом готово несметано поље за своју рушилачку и убилачку акцију. Десило се тако да је комунизам царевао у најпатријархалнијем делу српског народа, да је породично огњиште окаљано тамо где се оно највише цени, да је интернационализам проповедан тамо где је национална свест чврста као црногорске клисуре. А невини животи падали су у злочиначким крвавим погромима.

У тренутку кад је најзад дошло до капитулације Италије, национална српска свест Црне Горе одмах је проговорила. У манастиру Острогу састали су се прваци националистичког покрета под вођством генерала Блаже Ђукановића и пуковника Баје Станишића. Нажалост, тај се састанак трагично завршио. Комунисти су успели да се пробију до манастира, да похватају и пострељају око 25 националистичких вођа и првака.

Велики број Бадљових војника пришао је комунистима, ставивши им на расположење оружје и муницију. Нова страдања и погроми снашли су тада опет црногорско Српство, али родољубље није угушено. Оно је најзад, кад је немачка војска очистила црногорске планине, опет дошло до изражаја.

Фелдкомандант Црне Горе генералмајор Кајтер издао је 1 новембра проглас народу Црне Горе у коме је подвукао, да немачке оружане снаге у Црној Гори немају никакве територијалне или политичке захтеве. Њихово присуство једино је условљено војничким потребама Европе.

То је био потстрек да Српство у Црној Гори потврди своје постојање и испољи свој став, те је 11 новембра проглашена на Цетињу Црногорска народна управа, под претседништвом Љубе Вуксановића.

Нова управа одмах је упутила апел народу Црне Горе и Боке, у коме је поставила као своје главно начело и главни циљ: СПАСТИ СРПСКОЈ НАЦИЈИ ЦРНУ ГОРУ.

Потпуно је разумљив одјек који је овакав апел изазвао у целом Српству, а нарочито код народа Србије, који је одувек и мислима и стремљењима био везан за своју истокрвну браћу у Црној Гори, Боки и Санџаку. Свако српско срце било је дубоко потресено. Струјао је нови дух уједињеног Српства и оцртале су се перспективе његове боље будућности.

Али, док је с једне стране та чињеница толико обрадовала српска срца, с друге стране појавила се и стрепња и брига због тешке данашњице коју Црна Гора преживљава. Српству Црне Горе још претстоји страховита и тешка борба са несрпским злочиначким бандама које предводе странци на тим крвљу натопљеним српским гудурама. У тој борби на живот и смрт морају да се нађу раме уз раме сви синови Српства ма из ког српског краја они били, јер ће једино тако удружени моћи и успети да савладају страховиту иностранну неман која је загрозила њихов опстанак.

Српски народ из Србије подржавља своју браћу из Црне Горе, Боке и Санџака на заједничком фронту спасавања Српства у заједничким напорима и заједничкој борби за спас, за свој опстанак и за достојно место у новој Европи.

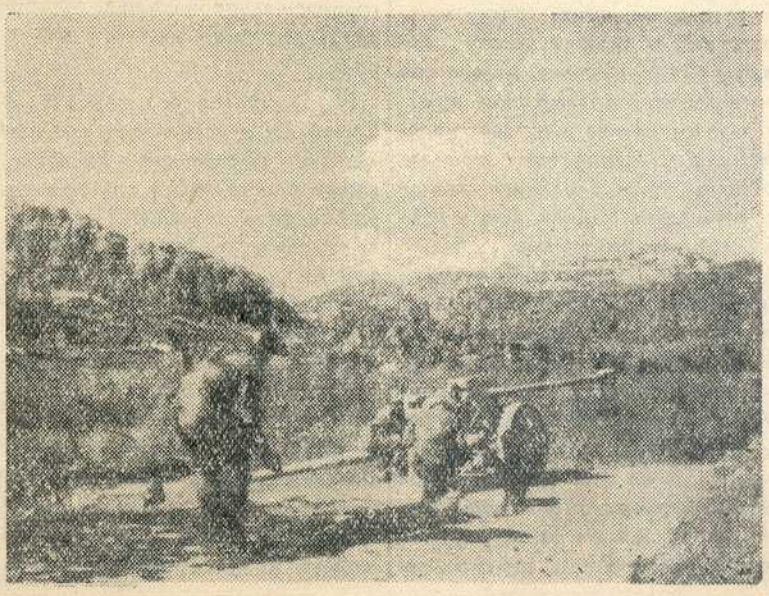

Чишћење Титових банди код Подгорице

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Бољшевички сатански план противу српског народа

Интернационални комунизам има на Балкану једну од највећих и непрелазних тешкоћа у држању српског народа. Српски народ је огорчени непријатељ комунизму и за то бољшевичка пропаганда и борба нису могли ништа трајно и сигурно да постигну на Балкану. Али баш због тог свог бескомпромисног енергичног држања српског народа, Московски план обратио је нарочиту пажњу на српски народ.

Да би уништили српски отпор, бољшевици нису одмах прокламовали Савез совјетских република Србије, Хрватске и Словеначке, него су претходно створили шест националних група, које сачињавају федеративну Југославију. Тако су они у једну групу стрпали Хрватску и Словеначку са најужим делом Србије, док Босна, Херцеговина, Црна Гора, Санџак и Македонија свака за себе претстављају специјалну националну групу које улазе самостално у Савез совјетских република. Бољшевици из црвене Москве хтели су овим, да расцепкају српски народ на ситне јединице, како би му на тај начин уништили заједнички отпор у борби противу бољшевизма.

Ми често, у обичном говору, називамо овај ужи део Србије, то јест праву Шумадију, — мајком Србијом. Зашто то ми чинимо? Да би издвојили центар Српства, да би указали на ту жижу српског народа, око које се окупља цео народ, као такав. Сви остали српски крајеви су деца мајке Србије, о којима она брине заједничку бригу.

То добро знају и непријатељи српског народа, нарочито бољшевици из Москве и да би је физички онеспособили за сваки отпор, они покушавају овим својим ђаволским планом, да је разуде, да је раскомадају и да је део по део униште у корену. Ето за то се деле српски крајеви у засебне националне групе, које треба да сачињавају Савез совјетских република у овом делу Европе.

Тито и његови комунистички сарадници врло често називају нас Србе у ужој Србији, реакционарним делом српског народа а генерала Милана Недића претседника Владе народног спаса, — највећим реакционаром. Бољшевици желе да праве Србе, који дају тако одлучан отпор у борби противу бољшевизма, дискредитују у очима својих присталица и на тај начин покажу им разлог, због чега се боре и зашто треба уништити српску интелигенцију и трезвен српски живаљ на селу. Наравно, да ова пропаганда успева само код друштвених отпадника и српских изрода, док на народ нема никаквог утицаја, јер је народ сав сврстан око генерала Недића, баш у борби противу комунизма.

Овакав развој догађаја у Србији, највише су омогућили они, који су, заљубљени у енглеску помоћ, својом пасивном резистенцијом припомогли организовању бољшевичких руља у борби противу српског народа. Може бити још више од њих учинили су за бољшевичку ствар они, који у души као и сви ми остали мрзимо комунизам, али који, пилатски перући руке, остају ван свих ових потреса и догађаја и праве се неутралним или неопредељеним иако осећају да и њима кров над главом гори. Али Србин остаје и даље конструктиван, потпуно свестан свог геополитичког положаја који му императивно налаже борбу на живот и смрт противу бољшевичке куге, која жели да га разори и уништи.

Објављивање сатанског плана кога је Москва спремила српском народу, уз пристанак и подршку плутократа из Лондона, Србија је данас поново прибијена на бољшевичком распећу српа и чекића. Али не треба нико да се заварава, била је она и раније у сличном положају, па је својом исполинском животном снагом раскинула тешке окове и ослободила се нежељеног загрљаја својих дин-душмана. Српски народ неће никад бити бољшевизиран, пре ће се уздуж и попреко његових њива, лугова и шума нанизати гробови тих белосветских напасника и нагнојити његову прадедовску земљу, него што ће се на једној јединој српској домаћинској кући залепршати сатанска застава са чекићем и српом. Српски народ не да своју крваво стечену дедовину да по њој вршљају комунистичке банде уништавајући му име, веру и слободу док буде било једне једине способне мушке мишице да пушку држи.

Света српска земља неће никад бити опогањена ђаволским синовима бољшевичког пакла, нити ће српска мајка подлећи пожудама црвених насилника, јер из њене утробе рађали су се само Обилићи и соколи, никад кукавице и полтрони. Србија ће живети и надживети пролазни бес бољшевичке најезде, јер Бог чува Србију и побожни српски народ.

На бољшевички сатански план српски народ одговориће слогом и мишицама својих јуначких синова и презиром енглеског издајства.

Н.

ЗАДАЦИ ФИНАНСИСКЕ ПОЛИТИКЕ У НАРОДНОЈ ПРИВРЕДИ

— Од Л. грофа Шверин фон Крозига —

Под овим насловом министар финансија Рајха објављује у новембарском броју часописа „Дојче Штиме" чланак, у коме констатује да је XX век наследио од свог претходника много нерешених проблема на свима пољима културног, а нарочито социјалног живота. Први светски рат је уздрмао основе постојећег поретка и довео до револуције политичке и економске мисли, која није мимоишла ни један народ.

Ову револуцију идеја преживела је и финансијска политика, којој је светски рат наметнуо потпуно нов облик. Генералштаби свих земаља сматрали су раније, да ратови неће моћи дуго трајати због несташице новца. Заборавило се на то, да је XIX век створио у папирном новцу један нови инструменат, који је пред кованим новцем прошлости имао ту предност, што се могао по вољи умножавати и ако се показало, да се у тој околности крију нове опасности за цео склоп народне привреде, које се могу сузбити само мерама јаке финансиске политике.

Несразмера између добара и новца може настати на два начина: било да с обзиром на расположиву робу постоји сувишак куповне снаге, бујица новца обара цене и наднице, настаје инфлација у којој се губи свако мерило разумног газдовања, било да понуда робе надмашује могућности тржишта, настају ограничења производње, беспослица радника, настаје дефлација.

Борба против ова два зла — инфлације и дефлације — је нов задатак финансиске политике, важан у истој мери као што је раније било набављање средстава за задатке јавне службе. У том циљу држава треба да има у рукама потребна помоћна средства. Када настаје опасност инфлације, потребно је сувишну куповну снагу одвести у канале у којима она не може да буде штетна. То се постиже опорезивањем и закључењем зајмова. Напротив, у случају када прети дефлација, треба путем краткорочних кредита народној привреди — као што је то урадила националсоцијалистичка финансиска политика у 1933 г. — појачати куповну снагу.

И у једном и у другом правцу треба избегавати крајности и пазити на то, да се народна привреда сачува од структурних потреса. У борби са инфлацијом не сме се помоћу пореза ограничити куповна снага у толикој мери, да би се привреди онемогућило вршење њених функција. Исто тако и у борби са дефлацијом, стварање кредита не сме да пређе разумне границе. Као што је у извршењу државног буџета задатак финансиске политике да пази на равнотежу између потреба и њиховог покрића, тако исто задатак је њој да одржава равнотежу и у народној привреди.

За извршење овог задатка, финансијска политика располаже са два средства: са опорезивањем, које је главно средство за сузбијање инфлационе опасности и са кредитном политиком, која води прву реч када се појављује застој у народној привреди.

Значај пореске политике, нарочито у рату, потпуно је јасан: понуда потрошних добара неминовно се смањује, па се стога појављује неискоришћена куповна снага у цивилном сектору и стога је умесно да се искористи дефлациона тенденца сваке порезе. Уз то корисно је да се што већи део ратних трошкова покрива порезима.

Али узалудна је нада, да се цео ратни трошак може покрити порезима. То би билаједна утопија. Стога су и ратни зајмови потпуно умесни у толико више, што и државни кредит утиче на смањење куповне снаге. Он је у том погледу чак и еластичнији од порезе. Али то не значи да би финансиска политика могла да се заснива на импровизирањима.

Напротив, она треба да предвиди све. „Народи Европе, ако желе да преброде све тешкоће и да сносе терете овога рата, треба да не презају ни од каквих напора и да свима средствима кредитне и пореске политике, као и политике цена, одрже функције своје привреде, они треба да одрже праведне и сразмерне односе цена у промету са другим земљама и да на тај начин допринесу свој удео за одржавање јединства и поретка у Старом Свету и да та спасу од разарања од стране сила туђих европскоме простору".

ПРИЛОГ БЕОГРАЂАНА ЗИМСКОЈ ПОМОЋИ

На дан Зимске помоћи, који је одржан 16 о. м., београђани су се одазвали својој родољубивој и хуманој обавези према невољнима.

Многе екипе београђана и београђанки прикупљале су тог дана прилоге по целом граду. Грађани су се одазивали према својим могућностима. Али, може се рећи да нико није пропустио да изврши своју обавезу. Тако је 16 о. м. прикупљена у Београду сума од 1,141.170 дин. Од тога прикупио је највише пододбор IV Кварта, у износу од 224.830 дин. Затим долази пододбор I кварта од 164.325 дин.

Све те прилоге које београђани могу још да одвоје треба предавати или упућивати за Месни одбор преко благајне у Узун Мирковој улици бр. 1-А, а за Централни одбор преко Општинске штедионице.

Београђани, оног тренутка кад седнете за трпезу помислите да има много ваших суграђана који данима не окусе топло јело, кад се одмарате у загрејаној соби помислите да има много ваших суграђана који немају ни парчета дрвета, кад се забављате у позориштима и биоскопима помислите да има много ваших суграђана који се злопате без онога што им је за живот најосновније и најпотребније. Нека та помисао још једном дирне ваша осећања човечности и родољубивости, одвојите још једном све оно што сте у могућности да одвојите, да би приредили овим својим невољним суграђанима и сународницима мале радости на велики хришћански празник и да би сачували њихове животе у току претстојеће зиме.

ПРИЗНАЊЕ ПРЕТСЕДНИКА ВЛАДЕ државним службеницима

Ратне прилике, погађајући цео народ, погађају све друштвене редове. Међутим, има редова који су погођени више или мање. Међу оне који су код нас највише погођени спадају без сваке сумње државни службеници. Треба имати у виду да су њихове принадлежности према предратним повећане у најбољем случају свега са око 50%. Поред тога многима су укинута извесна ванредна примања и хонорари. Наравно да је овакво финансиско стање имало својих немилих последица, тако да је стандард живота државних службеника не само сведен на несразмерно нижи ниво од предратног, већ није у стању да поднесе ма какве ванредне издатке, данас често везане са питањем снабдевања животним намирницама, огревом и одећом.

Па ипак, поред таквог тешког материјалног стања, државни службеници су редовно и предано обављали своју дужност. У канцеларијама и на терену они су показали пуну приљежност и пожртвованост, несебичност и високу свест да је њихово тешко материјално стање неминовна последица ратних прилика и да спасавање државних финанси не дозвољава тренутно побољшање њиховог личног стања.

Велико признање одао је целокупном државном чиновништву за такав рад и такво схватање претседник владе генерал Милан Недић, истакавши у својој Наредби бр. 53 личну дубоку захвалност и похвалу за досадашњи рад свих државних службеника и чиновника. Њихово држање најбоље је изражено у речима Наредбе, која вели:

„Висока национална свест свих државних чиновника и службеника, који су беспримерним пожртвовањем и неизмерном љубављу према своме народу и родној груди у најтежим временима наше Отаџбине и још под тежим сопственим околностима вршили своју дужност храбро, стојички и српски, одазивајући се мојим апелима и наредбама, задивљује и окрепљује наду сваког доброг Србина за спас и будућност Мајке Србије и српског народа."

Ценећи овај и овакав рад, српска влада одлучила је да, у границама тренутних могућности, приреди задовољније празничне дане свом чиновништву, те је свима државним платежницима, у виду зимске помоћи, издата још једна, тзв. тринаеста плата, у висини месечних бруто принадлежности, без икаквих одбитака.

Истовремено је у својој Наредби претседник владе нагласио, да ће тешко стање државних чиновника и службеника, и мимо свих тешкоћа, бити решено и побољшано.

ИЗ АДМИНИСТРАЦИЈЕ

Услед поскупљења штампе, хартије и клишеа броју се повећава цена на 4.— ДИНАРА

СРПСКИ ДОБРОВОЉАЦ

МИ И ЦРНА ГОРА

Не можемо без узбуђења писати о Црној гори и о тешким и злим удесима, који су је задесили од априла 1941 године до данас. Бисер у блиставој круни вековних српских подвига, најпотпунији и најистрајнији заточник витештва, земља из које су израстали јунаци у којима је на диван начин усклађено чојство и јунаштво, Црна гора је нераздвојни део нашег срца и наше душе.

У нашој српској историји, у нашим вековним борбама да останемо своји и да остваримо снове отаца, Црна гора је имала увек часно и угледно место. У њој се живело »пићем Обилића«, пламтело јунаштвом, заносило вером и надом у бољу, заједничку, српску судбину. Наш величанствени историски еп, потресна драма наше вековне борбе и унутарња привржeност извршењу наше мисије употпуњавани су у овом крају мимо све друге. Закон борбе, култ витештва, страствено уздизање изнад обичног, свакидашњег, материјалног, момента у животу — то су све људи овога краја носили у крви као завет наслеђа и као осећање испуњења личног духа.

Обдарен оштром мисли, плаховит и у највишој мери осетљив на неправду, наш човек из Црне горе има орловски замах и полет. Тек онда, када је »изнад греха и смрти«, изнад ситног, убожјачког, ћивтинског ценкања и пословања, он је у својој интимној домени, тамо где се несметано расцветавају његови дарови, где у пуној мери долази до израза његов оригиналан духовни лик. У основи тога лика је култ јунаштва и осећање правде. Баш зато што је јунак, по призиву и унутарњој понешености, Црногорац је човек који смело, без страха и уздржљивости, стаје на страну правде, устаје у заштиту оних који су угрожени. Чојство код Црногорца је морално засновано, духовно оправдано и витешки надахнуто. Оно је стил живота многих генерација, које су сопственом крвљу и жртвама одуживале дуг српској мисли за коју су биле нераскидљиво везане.

Црногорац је националиста. Чврст, упоран, непоколебљив. У земљу коју смо изгубили, он је био унео много идеализма, полета и вере. Он је желео да у њој нађе смирење од тешких борбених подвига и да стихиску динамику свога темперамента преокрене у напоре на културној изградњи и духовном продубљивању. Јер Црногорац није само витез мача. Он је херој идеје, мученик мисли, страствени борац за социјалну, људску правду. Његова полетност је велика. Његова страст за идејом такође. Није Његош случајни изданак овога крша, који је вековима обливан крвљу, него је органски израз једне средине у којој се живи од идеала и вере. Он је само један од мноштва надахнутих коме се судбина осмехнула, да нађе свој пут. Ко зна колико је таквих, са Његошевим поетним даром, остало без израза и угасило се у суровој борби за образ и слободу?

Црна гора је доживела страшну трагедију. Комунистичка неман, тај свирепи антисрпски мач партизанских џелата, скоро је преполовио мушко становништво Црне горе. Без милости и обзира, уз примену злочиначких метода који запањују својом сатанском безобзирношћу, сатирана је национална Црна гора. И то је, поред многих других, један од изразитих доказа, да је партизанство у првом реду покрет за истребљења Срба.

Својом огромном духовном снагом, одразом дубоке националне свести, Црна гора преодолева комунистичку опасност и, као у давна времена, треби губу из торине. Мушки, смело, са отвореношћу која доличи националним Црногорцима, који живе заветом Косова и Милошевим духом. Из страшног вртлога несрећа, из хаоса и пометње, уздиже се воља за националном борбом и уништењем свега онога што је антисрпско. Црна гора се поново, у овим судбинским часовима наше борбе за опстанак, уздиже на место које јој при пада по њеној славној и часној прошлости: она се све више преобраћа у идејну и физичку гробницу бољшевизма и постаје сведок, да је све оно чиме су бољшевички агенти тровали њену душу и мисао сатанска лаж бездушних џелата руског народа. О, знамо ми добро, да се Црногорац није повео за духом и учењем Карла Маркса; у једном поретку, који је неповратно пропао, духовна глад овога краја засићавана је лажима, да се тамо, где је некада била велика и славна Русија, изградило ново руско царство и да је у њему све онако како то Црногорац жели и замишља! И то је саблазнило неке. Али их је страшна стварност брзо отрезнила. Резултат тога отрежњења је национални фронт против свих облика духовног и физичког бољшевизма.

Српски добровољци од почетка своје борбе мислили су на браћу своју, саборце, из кршева црногорских. И нико као ми није имао толико разумевања и осећања за оне хероје — мученике што у одбрани крста од некрста, кућног прага од бескућника, и свих српских светиња и истина од белосветских наказа и лажи падоше храбро и свесно. Одлучан став и прегалаштво националне Црне горе давали су нам стално окрепе да и ми овде, у Србији, савлађујемо лакше све тешкоће и уливали су нам наду да српско племе никад изгинути неће.

У српским добровољцима и националистима Црне горе живи исти дух. Надахњује нас иста мисао и загревају исте наде. Јер смо изданци једног корена и замаси једне исте воље — воље српскога народа, да преодоли и савлада сва искушења и кроз сопствене напоре се уздигне од онога што смо били и што, опет, морамо постати. И ми смо раскрстили са гресима отаца, са свим обманама и илузијама. Када смо подигли заставу борбе против Титових »ослободилаца«, називали су нас издајницима. Ми смо знали да смо оружје судбине у отрежњењу и спасавању свога народа. Догађаји су нам дали за право.

Ми се боримо за нову отаџбину, која ће бити наша, народна, српска, људска. Данас назиремо зору која нам свиће, осећамо да нас исти дух и исте жеље све више повезују и са потресним нестрпљењем очекујемо час, да заједнички одржимо помен очевима и браћи, деци и женама, који су пали у овој великој борби за веру и светиње праотаца. А тада ћемо, још једном, положити заједнички завет, да никада нећемо отступити од онога светог и великог, због чега су мученици наши дали своје животе: на њиховом примеру, потстакнути жртвама које су они дали, изградићемо српску отаџбину, државу наше вере и наших снова. У њој ће морати да умукне све оно што спутава остварење наших замисли и што кочи изградњу једне земље пуне правде и истинског братског јединства. Ми знамо да ће тада почети наше време. Ми видимо колико величанствене жртве уносе Црна гора у основе онога из чега треба да се роди нова, вечна Србија.

Знајући за моралну величину Црне горе, за лепоту и сјај њеног духовног богатства, ми смо горди и срећни да већ доживљујемо дане кад можемо дати видног израза дивљењу над подвизима и жртвама своје браће црногорске. Крв њихова и крв наших жртава дата је за исти идеал. И та свежа крв ставља заједнички печат на наше судбине и проткива их општим осећањем нераскидљиве заједнице.

С. Д. К.

Нови дани...

Бијесова силних буре у мржњи децу Ти пеку,
Земљо, што вековима ореол Те љубави краси.
А сузе мајки Твојих страшном бујицом теку
У бездан где се живот с очајним криком гаси.

Врх литица Твојих голих, стуб срама бестидно држи
Младост што царску круну замени Јудиним златом
Док праведна Божја казна душу Ти огњем пржи
Продана деца Твоја грешним Те прљају блатом.

Да ли ће снага Твоја, од свију страдања јача
Створити нови живот и спрати увреде гнусне,
Или ћеш, поносна земљо, у грчевима плача
Отворити нове ране да млазом крв Ти пљусне.

Црних гаврана јата на Твоје груди слећу
Гушећи последњу снагу у Твојој крвавој рани,
Док силне легије наше ка новим борбама крећу
Кроз први освит зоре буде се нови дани...

У белој копрени сунца дрхћу планине горде
Кроз вечна дела палих дижу се нови пути
Под снагом мишица наших дивље умиру хорде,
А песма младости наше о новом добу слути.

У зори новога дана јекнуће поклици бојни
Из Твојих рана последња капља крви нек кане,
Синови Твоји храбри, уморни, мокри и знојни
С победом оружја светлог донеће Нове Дане...

РАСТКО СТАНИШИЋ
добровољац

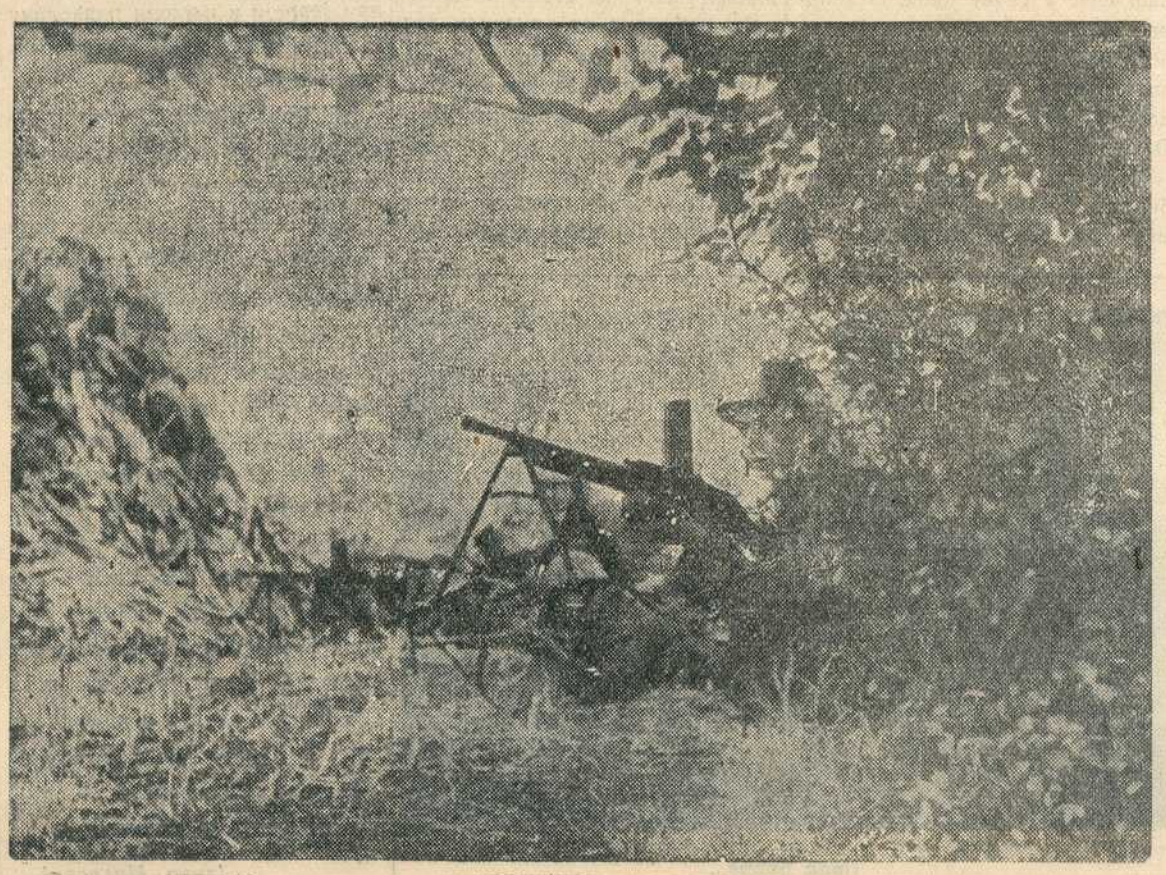

У заседи...

(Фото: Арх. В. от. С.Д.К.)

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
WWW.UNILIB.RS

Отрежњавање после разочарања

РАСПОЛОЖЕЊЕ У СРПСКОЈ ЧАРШИЈИ И НА СЕЛИМА У ЗАДЊЕ ВРЕМЕ

У последња три месеца дана обишао сам више наших паланака у унутрашњости. Разговарао сам са доста људи. Морам одмах да вам кажем да се данас у многоме сасвим другим очима гледа на борбу добровољаца но што се то пре две године, пре годину или чак пре пола године гледало. Ви сами знате најбоље шта све није приличан део наше чаршије говорио раније о добровољцима и каквим их свеименима и називима није окрстио. Данас, данас су добровољци нешто много друго. Људи пред којим сам ја и други наши људи, који смо од почетка ценили акцију добровољаца као нешто велико и срећно за српски народ, данас смо ми у позадини кад се поведе разговор о добровољцима. Они који су пре две године нападали добровољце, данас их хвале и срећни су кад чују да су дошли у њихову средину или да се бар близу налазе чете и батаљони добровољаца.

Кад се постави питање одакле промене расположења према добровољцима, не треба их тражити на страни самих добровољаца. Они су оно исто што су и раније били, они истим путем иду којим су од почетка пошли. Промене су дошле углавном ради држања Лондона и Москве према српском народу. Кад је Лондон почео да напушта Дражу Михајловића преко радио пропаганде, кад су лондонски спикери почели да хвале Тита и његове банде а да ћутки прелазе преко Драже и његових четника, у то време мало их је било који би помислили да је Енглеска решена да препусти Србе и Балкан бољшевичком утицају. Наши неуморни англофили тад су говорили како је то само нека „моментална тактика“ британске владе, како Черчил „зна шта ради“, па чак их је било доста који су и ово тврдили: „Знају Енглези шта раде. Они на тај начин хоће да охрабре Тита и његове партизанске банде па да их окупатор потамани, да би њима (Енглезима) био доцније посао олакшан!...“ Али, постепено и полако нестајало је по чаршијама таквих гласова и коментара. Сумња у Енглезе и све веће неповерење према лондонској политици уопште расли су из дана у дан. Најзад, кад се задњих дана прогласила Титова „влада“ и кад су од стране енглеских водећих места пали благослови за ту „владу“, нагло се почело да окреће расположење и стало се гледати на ствари српскијим очима но што се досада гледало. Има их доста данас који су не само љути и разочарани, него просто бесни на Енглезе. Псују их на сва уста и неће да чују за лондонске радио емисије. Наједном су почели да говоре о „одвратним“, „крештавим“, „безобразним“ радио спикерима из Лондона, иако су то све они исти што су и преклани и лани хушкали и „обавештавали“ српски народ. „Сви ћемо у добровољце“, рече ми прексиноћ један иначе добро познати англоман који је назад пре неколико месеци био увек готов да прогласи добровољце „петоколонашима“ и „издајницима“... „Енглези су најсебичнији народ на свету“, добацују други, а трећи само шкрипе зубима и мрмљају теже псовке кроз зубе...

Било би претерано рећи кад би се казало да је настало опште отрежњење. На жалост, то још није. Има елемената, чак у круговима који би требало да по памети и разбору предњаче у друштву, који још увек рачунају са неким провизорним „тактикама“, који сами себе па и друге обмањују, који зазиру да поштено признају како су и колико су досад грешили и наседали туђинској пропаганди и својим резоновањима, заснованим на жељама срца а не здравом разуму. За те ће бити потребно да дође још неколико врло хладних или врло врућих тушева па да се добро отрезне. Што се пре отрезне, у толико за њих боље. Српски народ у својим широким масама, у првом реду наше село, *ништа више не жели него реда и мира и сигурности у свом дому и на свом домаћинском послу. Сви шумски бандити и одметници попели су му се на врх главе. Сељак је дефинитивно разочаран у све оне који су му шапутали о скором свршетку овог рата и данас ако му о том неко отпочне да говори, он у њему одмах гледа неког шпекуланта који иде за тим да га ма зашто превари или насуче...*

П. Марковић

У СПОМЕН РАДНИКУ МИЛИСАВУ ЂУРАКИЋУ

Партизанске банде, комунисти, обично говоре како се боре за раднике и њихова права. Међутим, ми смо за ове две године борбе искусили колико је подмукле лажи у тим њиховим паролама. Партизански олош убијао је баш раднике с нарочитим задовољством и садизмом само ако они нису слепо пошли њиховим безбожним и нељудским путевима...

Ових дана навршило се две године од смрти радника Милисава Ђуракића, радника, који је пао као жртва злочина црвених. Пошао је био он, као и увек, на свој редован посао у железничку радионицу у Љубићу. Он је прешао железничку станицу и приближавао се капији своје радионице. Изненада, из суседног кукуруза, искочила су два млађа човека и припуцали из револвера на њега. Испалили су шест метака, од којих су га два погодила: један у ногу, а други у груди. Пао је сав обливен крвљу. Пренет је у чачанску болницу, где му је указана лекарска помоћ и где је остао на лечењу дуже време.

За нападаче се утврдило да су оба комунисти, радници железничке радионице у Љубићу, прве комшије његове.

У болници је остао све до почетка октобра, када су комунисти сами потпуно завладали у Чачку. Био се прилично опоравио, али нога му је била још у гипсу. Дотерали су га колима у затвор, који се налазио у подруму под зградом окружног суда. Дотеран је без одела, у болничком вешу, са ногом у гипсу, са још неизлеченим ранама. Такав је бачен у хладне, влажне и мрачне подруме. Ту је остао око 20 дана и стрељан са метком у потиљак.

Пред стрељање држали су га 7—8 дана у мрачној бетонској самици, без хране и мучили. Поступали су с њим као са највећим злочинцем.

Какве су му грехе на терет ставили?

Био је радник и сиромашак. Имао је малу, стару дотрајалу кућу у Љубићу с десне стране пута, при улазу у Чачак. Више је личила на трап, него на кућу. У тој кући живео је он са женом и двоје ситне деце.

Читаоче, ако пођеш у Чачак путем од Горњег Милановца, баци поглед на десну страну одмах испред моста на Морави, и ону кућу, коју видиш најмању, најнижу, најнеугледнију, скоро трошну, знај да је то кућа радника-сиромашка Милисава Ђуракића, у којој су му остала ситна незбринута деца, чијег су оца, храниоца и браниоца, убили комунисти. Нека твој разум и твоје срце тада не буду затворени за ову истину: да је груба лаж, пропаганда комуниста, да се они боре за бољи живот и благостање радника, нарочито ситног човека. Није ли очити демант тога то што прво пред пушчане и митраљеске цеви стављају баш раднике и сељаке, које тобоже желе да усреће.

Иако је био радник, он је ипак много мислио о свету и животу. И дошао до закључка: да поред овог живота има други, лепши и бољи, који долази као продужење овог. И да је сваки човек дужан да се припрема за тај живот. Зато се он трудио свом душом, да у себе унесе што више Еванђеље Христово. Као резултат тога дошло је велико милосрђе његово које је имао према невољницима. Његова сиромашна кућица постала је странопријемница невољних и сиромашних. Ко све ту није нашао преноћиште! Колико је он само гладних нахранио!

Он је осећао, да човек нема животног циља ако не живи хришћанским животом. Зато је он ревносно проповедао веру безбожним, па и својим другогима у радионици. То је чинио у болници и затвору. Тешио је и храбрио слабе и бојажљиве речима Христовим: *не бојте се, само верујте!*

Погинуо је јуначки, без страха, онако како доликује хришћанину.

И овај чин дубоке његове религиозности, његове црвене убице уписали су му у грех. Јер по њима: *вера је опиум народа.* Зато веру треба уништити, као и њене стварне носиоце.

Као радник увидео је брзо разарајуће дејство атеистичко-марксистичке мисли по веру, морал, породицу и народ. И стога се јуначки супротставио том утопистичком таласу. Прво у својој радионици међу радницима, па потом и у срезу.

То је било за комунисте исувише.. Мера се била превршила. Одлука је пала: смрт Ђураки.

И — убили су га.

Он је знао да га смрт чека, пошто су му раније на кућу нападали, али се није плашио, јер је јунак био. Знао је да га муке и невоље чекају, али се није поколебао, јер је мученик био.

Тако је пао славно Милисав Ђуракић, потврдивши својим животним ставом и својом смрћу лепоту и величину јунаштва и мучеништва.

Ј. Сарачевић

Радници као борци против комунизма

Либерално-демократски систем стварао је ради својих циљева свуда психозу, да је радник комуниста. Унапред је већ то одређено — да радник мора бити комуниста. То није била истина. Као и увек тако је и овога пута победила истина и доказала, да је наш радник националиста и да изнад свега воли своју домовину. Велики део добровољаца су из редова радничких, знатан број погинулих добровољаца су радници, а исто тако и међу рањеним добровољцима има доста радника.

Ми радници свесни смо, да је наш спас у спасу наше Отаџбине. Зато на први позив јунака ђенерала Милана Недића, похрлили смо у добровољачке редове да спасемо нашу несрећну Отаџбину.

Мали је број наших другова био на страни комуниста. Размер са осталим сталежима био је свега 12—15%, а то су били већином наши заведени другови, којима су јевреји и њихове слуге говорили о „совјетском радничком рају“, и та похвала о „рају“ није их само одвојила од Отаџбине, већ и од њихових породица.

Пре рата ми национални радници избацивани смо из предузећа, саботирани смо од стране капиталиста, јер нама, када смо тражили наша права, нису могли рећи да смо комунисти. Од стране режима (јер нисмо хтели служити ни једној партији, па ни режимској) били смо затварани, тучени као стока, интернирани и бацани на присилан рад у концентрационе логоре. Много смо пута гладовали, јер смо били без зараде — без посла, многе смо ноћи преспавали по парковима или по патосима неке не довршене грађевине. Али та нас борба није обесхрабрила, већ нас је, напротив, само очеличила и стоички смо све то подносили.

Дошао је час борбе, за спас Отаџбине, за спас наше нације у којој смо се родили и младост своју провели. Ступили смо у редове добровољаца, оставивши наше радионице, наше мајке, децу, жене и сеје незбринуте, голе и гладне, пљунувши на материју и пригрливши дух, као соколови са пушком у руци и песмом на уснама, јурнули смо у најтеже окршаје, газећи црвену петокраку звезду, за коју су нам јевреји и њихови плаћеници говорили да је симбол наше радничке снаге.

Не! Није наш симбол петокрака звезда, то је симбол јеврејске владавине светом.

Наш симбол је двоглави бели орао; под тим симболом ми се данас боримо за своју Отаџбину.

У свима добровољачким редовима видимо раднике као одличне борце, у правом смислу — хероје. Најтежи окршаји, највеће битке с комунистима за њих су играчке. С осмехом на уснама, заједно са студентима, ученицима и сељацима, загрљени и сједињени за вечита времена, радници марширају оштрим кораком напред за ново доба, за нову Србију, за ред, рад и правду

То је аманет палих другова!
Ми ћемо га испунити.
Тако нам Бог помогао!

Јанко Митровић,
радник-добровољац

Пред борбу...

(Фото:.Арх. В. от. С.Д.К.)

WWW.UNILIB.RS

Велика активност Коларчевог универзитета

Коларчев Народни универзитет, наша значајна просветна установа, ове зиме показује нарочиту активност. Читав низ предавања из свих области наука, а подешена за најшире слојеве, одржаће се ових зимских месеци на овој нашој просветној установи.

Поводом отварања те велике просветне акције, тог значајног зимског семестра, током којег ће се потврдити да полет српске науке није малаксао, одржана је свечана приредба у великој дворани Коларчеве задужбине.

Овој свечаности присуствовали су: Претседник српске владе армијски генерал Милан Ђ. Недић, министри: Ђура Докић, министар саобраћаја, др. Милорад Недељковић, министар народне привреде, Богољуб Кујунџић, министар правде, Велибор Јонић, министар просвете као и помоћници министара Владимир Велмар Јанковић и др. Србислав Ђонић. Свечаности су такође присуствовали шеф Државне пропаганде Ђорђе Перић, генерал Јонић, претставник Св. Синода епископ др. Нектарије Круљ, затим претставници Универзитета, Српске академије наука, виши чиновници министарстава и велики број позваних гостију.

Г. Бошко Богдановић, комесар Коларчеве задужбине, одржао је предавање о Илији Коларцу, који се с правом сматра за највећег српског задужбинара. У овом предавању Богдановић је поред осталог рекао:

ИЛИЈА КОЛАРАЦ — СВЕТАО ПРИМЕР

„Ових дана навршиле су се две године како је после рата обновљен рад на Коларчевом народном универзитету. Данашња скромна свечаност треба да обележи двогодишњицу тога рада. Истовремено она нам пружа прилику да се сетимо оснивача ове високе културне установе и да укажемо на значај његова дела за целокупан српски народ.

ДАРЕЖЉИВОСТ — СРПСКА ВРЛИНА

Од времена Немањића задужбинарство је постало традиција српскога народа. Такмичили су се и владари и племићи ко ће велелепније задужбине створити. Задужбине беху не само стубови вере и расадници просвете, већ и будни чувари српскога имена и српске народности. Кроз векове ропства оне беху последња уточишта српске културе, кулеветиље српског национализма. У васкрслој Србији XIX века задужбинарство је опет једна од главних црта српског родољубља, основна врлина српских родољуба. Измењене прилике дају и задужбинарству друкчији карактер. Уместо раскошних и велелепних манастирских грађевина, задужбинари XIX века, стварају задужбине поглавито просветног и социјално-привредног карактера.

КОЛАРЧЕВ САН ОСТВАРЕН

Највећи наш задужбинар XIX века Илија Милосављевић-Коларац родио се и живео је у доба васкрса и стварања Карађорђеве и Милошеве Србије. Поникао из народа, из маленог села Колара у Округу београдском, по коме је име добио и тиме своје село прославио, Коларац је још од детињства схватио да за наш народ нема будућности без јаке народне културе. Зато је целога живота радио и стварао и текао, да што више остави своме народу за његово просвећивање.

„Сан његова дугог и напорног живота био је да створи српски универзитет, на народним, српским основама. Народни универзитет у духу његове замисли и носећи његово име, суделује данас активно у оквиру националне обнове културе."

СРЕДИШТЕ КУЛТУРНОГ ЖИВОТА

— Прошло је данас шездесетпет година од смрти Илије Коларца, — наставио је министар Богдановић, — а његово дело још живи и трајаће, како је он сам завештао, док је српства и Србије. Шта више, данас његова задужбина има још пунији и виши смисао у оквиру националне обнове и препорода.

У данашње доба будућност једнога народа не може се замислити без велике духовне и материјалне културе. Али, ако та култура нема темеље у народном животу и народној души, ако не почива на народним традицијама, битност и опстанак народа као народа може доћи у питање. Зато обнова и изграђивање народне културе на темељима његових здравих и снажних традиција мора данас бити главни задатак свију нас.

Поставши постепено средиште целокупног културног живота, Коларчев народни универзитет је сада привукао све друштвене слојеве, цео народ, док је ранијих година публика била углавном ограничена на узан круг интелектуалаца. Први пут од свог оснивања Коларчев универзитет постао је општа народна кућа. Сви друштвени редови, од радника до сељака до занатлија, привредника, ђака и интелектуалаца, постали су редовни посетиоци приредаба, предавања и течајева Коларчевог народног универзитета.

Програм Коларчевог народног универзитета изводи се по плану у тесној сарадњи са Министарством просвете.

ПРАВИ И ЈЕДИНИ СРПСКИ ПУТ

Пут нове Србије под вођством Владе народног спаса обележио је јасно и правац Народног универзитета. То је пут којим су ишли и који су нам оставили у аманет наши великани из прошлости. На нама је данас да наставимо традиције Илије Коларца. Данас је то пут националне обнове. Само на националним основима, кроз народне традиције, фолклорним богатством нашега народа, његовом сјајном прошлошћу и кроз блистави сјај његових народних умотворина може се васкрснути и оснажити национализам српскога човека, нарочито српске омладине, и она оспособити за нова прегнућа без којих се обнова и препород српске земље не могу замислити. Зато је рад Народног универзитета у првом реду намењен омладини. Данашња омладина мора бити свесна да будућност Србије и српског народа само од ње зависи. То и јесте управо главни задатак Народног универзитета да највећу пажњу обрати одгоју и националном васпитању наше омладине. Тим путем упућен је сав рад Коларчевог Народног универзитета са његовим подружницама у већим местима Србије.

А то је јасно одређени пут Нове Србије, Србије Владе Народног спаса генерала Милана Недића".

Топлим аплаузом присутни су поздравили здрава запажања министра Богдановића, па је онда фолклорна група Коларчевог Народног универзитета извела сцену „Јелисавка — Обилића Мајка".

Овај приказ, који је у пуним фолклорним преливима, импресивно и са пуним успехом изведен, на све присутне оставио је снажан утисак, онакав какав и мора да буде када је у питању уметничка интерпретација бране српске прошлости.

Генерал Недић на извођењу »Јелисавке — Обилића мајке« на Коларчевом универзитету

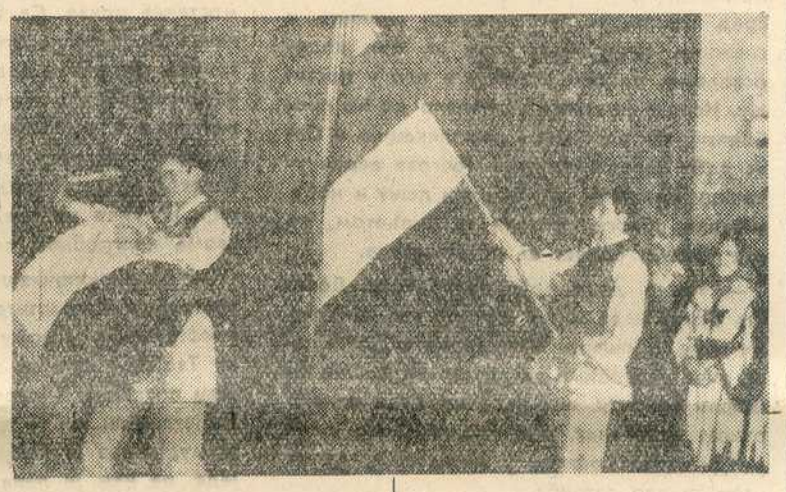

Свадбени обичаји у народној игри »Јелисавка — Обилића мајка« изводи фолклорна група Коларчевог народног универзитета под управом Маге Магазиновић

(Фото: „Српски народ")

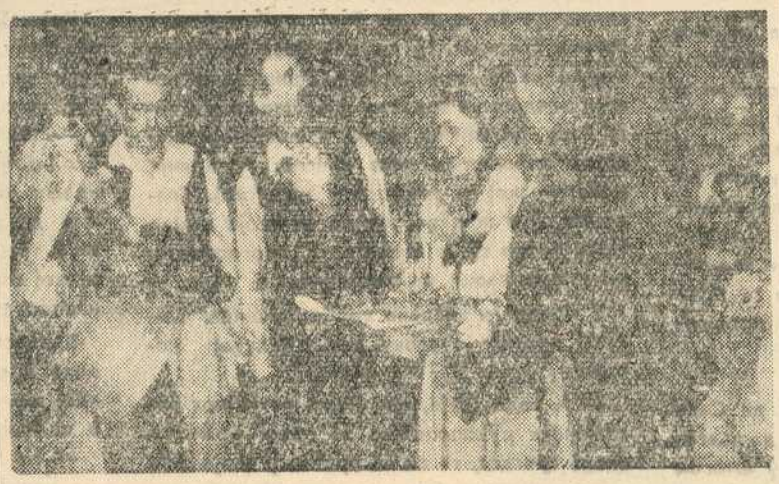

Британија на последњем месту

(Наставак са 2-ге стране)

Дакле, Москва је обећала Естонцима, Литванцима и Летонцима оно исто што обећава сада Чесима, али затим је упала са војском у Балтичке државе, одузела им суверенитет, преуредила државе на совјетски начин и увела комунистички привредни систем. Онај, који је слагао у три истоветна случаја, слагаће и у четвртом (у чешкој ствари), и у петом (у пољском, ако би дошло до споразума), и у шестом, и т. д. Слагаће зато што је лаж основ комунистичке спољне политике која сада мора да се прилагођава квакерским укусима Рузвелта, па зато игра улогу нормалне политичке чињенице, док је у ствари абнормална, одвратна и зверска.

Док Иден маскира Миколајчика, шефа емигрантског одбора Пољака, претставник Форен Офиса у Алжиру протежира совјетске тежње према француској дисидентској влади. Откад је Вишински дошао у Алжир, комунисти су почели да нападају свог пријатеља де Гола, оптужују га због ауторитативности и захтевају да он подели оружје народу. Чине се припреме за збацивање де Гола. Његов заменик треба да буде познати комуниста Марти.

„...И Британија" врши и друге послове са емигрантским владама. Она је сада уценила белгиску „владу" Делфоса и изделствовала једно сензационално признање претставника те „владе". Наиме, реч је о томе да је један од тих претставника, Пјерло, дао изјаву у којој каже да Белгија мора да жртвује један део свог суверенитета и да се прикључи Британском царству.

Зашто Енглезима треба овај трговачки посао? Они одлично знају да Делфос, Спак, Пјерло и други не располажу робом коју продају. Том робом располаже Великонемачки Рајх и сам белгиски народ. Али, Енглезима је потребно да откупе белгиски суверенитет бар од хохштаплера. Потребно је зато, да би могли по завршетку рата да полажу право на мастан залогај, Белгиски Конго, који би донекле надокнадио губитак колонија у Индонезији. Потребан је такође тај „купљени" суверенитет и ради тога, да би се по завршетку рата остварио векозни сан Енглеза да имају с друге стране Канала један обавештајан који би штитио њихово острво од непосредног додира са великим силама Европе

„...и Британија" је навикла да купује и продаје суверенитете малих држава, да ствара и угушује иреденте, да подиже и уништава политичке амбиције и националне осећаје народа и племена, који улазе у сферу њене политике. Чули смо пре кратког времена пролог комедије са Сицилијом. У њему се каже да сицилијански народ, свестан свог арабљанског порекла, жели да буде самосталан, т. ј. одвојен од италијанског. Ову комедију пишу у Лондону у намери да приграбе за себе Сицилију. Али, Енглези морају да доживљују понекад и горка разочарења, баш зато што пуштају у светски оптицај националне тежње, које су им потребне.

МЕС.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

НАЈБОЉИ РАД ОМЛАДИНСКОГ КЊИЖЕВНОГ КОНКУРСА

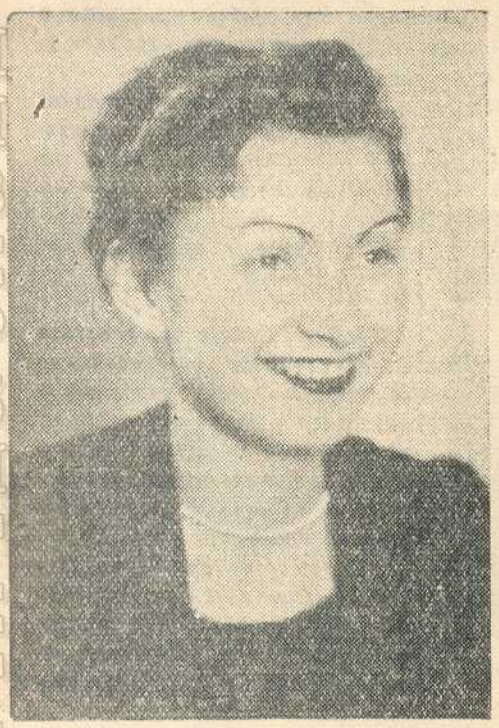

Добитник награде Иванка Тасић

Ауторка о Светом Сави и о себи

Потражили смо младу списатељку Иванку Тасић, ауторку награђеног дела о Светом Сави. Затекли смо је за столом, претрпаним школским уџбеницима, речницима, ђачким свескама, бележницама. Одмах смо прешли на ствар:

Госпођице, шта бисте нам имали рећи о себи и своме књижевном раду?

— О своме књижевном раду! Па ово ми је тек прво дело, господине. Додуше, још у нижим разредима гимназије, покушавала сам нешто да напишем.

Када сте се почели живље интересовати за књижевност?

— Врло рано. Атмосфера мога родитељског дома је одувек била изразито књижевна, научна, интелектуална. Књижевност, уметност, позориште, — одувек су ми биле најмилије забаве, духовне потребе, смисао и вредност живота.

Колико сте радили на овом свом награђеном делу?

— Тешко ми је да Вам одговорим на ово питање. Лик Св. Саве несим дубоко у себи још од свога детињства. Доцније, у својим девојачким мислима и сновима, тај лик добијао је све одређеније контуре, али је ипак остајао увек у некој полутами, у мистичној светлости. Безброј пута читала сам Савина дела, затим изворе о њему, његове савременике, наше старе биографе и хагиографе. Затим сам прешла на литературу о Св. Сави, мислим да сам је прешла скоро сву. Најзад, заинтересовало ме доба у коме је живео.

А када је сазрела у Вама мисао да пишете роман о Св. Сави?

— Па, то још није роман. То ће, можда, тек бити роман. За сада је то тек једна мало већа романсирана биографија. Међутим, чланови жирија изразили су жељу да овај свој рад допуним и развијем у прави историски роман. Право да кажем, то је моја давнашња жеља. Чим сам почела да пишем, још тамо у Ускрсу, имала сам намеру да покушам дати роман.

Какве имате даље књижевне планове?

— Планова имам доста. Неколико приповедака имам у глави, а мислим и на једну драму. Али, све то морам да оставим за доцније, после матуре. Никада није доцкан!

Да ли бисмо смели да Вам поставимо једно мало индискретно питање: како ћете употребити добивену суму?

— То није никаква тајна. Четвртину добивене суме предаћу Фонду за зимску помоћ радничкој сирочади, а остало ћу предати мајци за живот, који је данас тако скуп.

ПУТЕВИ СВЕТОГА САВЕ

од Иванке Тасић

Романсирана биографија „Путеви Светога Саве", од Иванке Тасић, уч. VIII разреда II женске гимназије у Београду, награђена је највећом наградом на Омладинском књижевном конкурсу „Српскога народа".

Према оцени чланова Оцењивачког одбора, овај широко захваћен рад није само један озбиљан покушај састављања романсиране биографије о најкрупнијој личности наше средњевековне историје, већ и једно лепо и замашно књижевно остварење.

Већ из ових кратких одељака читаоци ће запазити да је у младој списатељки откривен несумњив стваралачки таленат, али потпуна слика о делу и праведан суд о писцу добиће се тек онда када ствар буде објављена у целини, као једна органска творевина.

...Субота, 13 јануара, лета Господњег 1235...

Откако је служио службу Божју, о Богојављењу, и чинодејствовао при водоосвећењу, Сави је све горе. Прозебао већ на дугоме путу из Цариграда до Трнова, у сред децембра, по страшној кошави и снежним сметовима, Сава је, при водоосвећењу, поново назебао и пао у постељу. Испрва је свима изгледало да ће преболети, али наступише компликације и Сава доби запаљење плућа. Његови верни ученици бдили су над њиме и дању и ноћу, мењали облоге, трљали га сирћетом, но све узалуд. Болест се погоршавала.

— Идите, децо моја, на починак. Доста сте бдили нада мном. Ускоро вас чека већи труд, прошапта Сава једва чујно и даде знак ученицима да иду спавати. Они се испрва опираху, али када им Сава поново руком даде знак, они одоше. Само један млади монах остаде у претсобљу, да се нађе ту ако затреба.

Ноћ је пролазила полако, једва осетно. Хладноћа је стезала све јаче. У околним планинама завијали су вуци, прозебли и гладни, да се до неба чуло. Сави је бивало све теже. Осећао је да се смрт приближује. Још само који часак, и његов ће се живот угасити, као звезда на небесима, тамо горе.

Поноћ се приближавала. Сави је све теже. Недостаје му ваздуха. Нешто га гуши у грлу. Сасвим тихо, једва чујно, прошапта:

— Жедан сам... Мало воде...

Млади монах, у претсобљу, чу да Сава нешто шапуће, дође на прстима до његове постеље и запита га да ли му штогод треба.

— Молим те, брате, мало воде...

Монах му, са синовском нежношћу, принесе чашу к устима. Сава окуси неколико гутљаја и би му нешто лакше. Монах му миловаше његову дугуљасту, танку руку, сву смежурану, руку испосника и светитеља. Рука је горела у грозници. И поглед Савиних питомих, благих очију имао је неки чудни, грозничави сјај. Сава паде у агонију и говораше:

— Мајко, мајко моја, дођи овамо, дођи к мени!

— Нема никога, оче Саво, то се теби само тако чини. Умири се, ево ти мало воде.

Сава окуси воду, поћута мало, па настави:

— Бог на небу и мајка на земљи... то су највећа светиња... поштујте их... љубите их... више него очи у глави... И род наш премили... земљу нашу српску... отачаство наше, најлепше на свету... Само, памтите моје речи: чувајте веру нашу православну!.. И будите сложни... браћо моја драга... будите сложни... сложни...

То су му биле последње речи. Затим склопи очи и дисаше све тише. Најзад се осмехну, благо, нежно, као да види лик своје давно покојне мајке, као да га она милује својим белим, нежним материнским рукама. Још један осмех прелети преко његових усана, и Сава усну за навек, усну сном праведника...

Млади монах устаде полако, изиђе из собе на прстима, но врати се убрзо, са упаљеном свећом коју стави чело главе Савине. Затим прекрсти његове руке на грудима, целиваше их побожно, спусти се на колена, и утону у молитву...

Када је, сутрадан, свануло, нико још није знао да је те ноћи преминуо Сава. Чим његови ученици уђоше у собу и опазише чело главе где гори свећа, стадоше пренераженi. Када се прибраше од првог узбуђења, приђоше постељи и целиваху га у чело и у руке, које су већ биле хладне као лед. Затим припремише све за погреб.

По жељи краља Асена, Сава буде сахрањен у његовој новој задужбини, Цркви четрдесет мученика у Трнову, са свима почастима који припадају поглавару једне самосталне цркве. Са Савом се опростио, у име новоосноване цркве бугарске, сам патријарх бугарски, одајући Сави захвалност и признање као великом првоборцу православља и оснивачу самосталне бугарске цркве. После тога узе реч, у име отсутног српског архиепископа Арсенија, један старији калуђер из Савине пратње и рече у своме надгробном слову:

— Блаженопочивши оче Саво, велики учитељу и просветитељу рода српског! Опрости мени, малому и незнатному ученику Твојему, што се усудих ево да ти кажем последње збогом у место наследника Твојега. Али, он је далеко у отачаству нашему, а нас је Србаља овде мало; шака јада, па нам је пала у део жалост претешка да Ти оросимо Твој гроб пресвети сузама српским. Ти си, оче Саво, напустио светле дворе оца својега, великога жупана и владатеља српског, и пошао си у Свету Гору, да живиш худим и чемерним животом обичног монаха-српског, у ћелији манастирској и испосници карејској. Гладовао си и жеднео, мучио си своје нежно тело, носио трње и кострети, као испосници и пустињаци стародревни.

У цркви је владала гробна тишина. Сам Асен пратио је сваку реч. Калуђер настави:

— А када те је, оче Саво, патријарх васељенски рукоположио за првог архиепископа српског, ти си се вратио у своје отачество српско. Али, ниси се вратио зато што си се зажелео дворскога сјаја и раскоши. Ниси се вратио ни зато што би био жељан славе и власти. Вратио си се само зато, да би могао просветити свој род. Док су други црквени главари живели у светлим дворима, Ти си пребивао у скромноме манастиру Жичи, у обичној калуђерској ћелији. Ни као старешина цркве српске, ниси постао роб ни јела, ни пића, ниси се предао гозбама и уживањима, ниси спавао на меким душецима, него си ишао од града до града, од села до села, и просвећивао народ свој!

У цркви се чуло јецање. И у очима краља Асена блистале су сузе. Калуђер настави:

— Данас, оче Саво, Ти нас напушташ и одлазиш пред престо Свевишњега. Но, твоја дела остају и биће урезана у књигу вечности. Ти си целога свога века учио народ свој да правда држи земљу и градове, да је правда основа свега што је добро и трајно, да је зло пролазно и ништавно, а правда вечита. Ти си усадио у свест и душу свих ваљаних Србаља сазнање о вредности науке и просвете, осећање родољубља и човекољубља, приврженост груди родне земље и отачаству прадедовском. Ти си ударио темеље првим српским законима и уредбама. Ти си са блаженопочившим оцем твојим, подигао прве српске задужбине, величанствене цркве и манастире, школе и болнице, заводе и установе. Зато ти је, неумрли учитељу наш, Господ Бог подарио светлу старост и дао ти да својим очима видиш зреле плодове Твојих неуморних руку и Твога пожртвованог труда за род и веру, за земљу и отачаство. Јер нису неразумни и таштi били напори и трудови Твоји за потомство српско. Нека Ти је, највећи сине рода нашега, вечита слава и хвала на вјеки вјеков! Амин!

Калуђер заврши. Цела је црква плакала. Краљ, патријарх и сви присутни приступише саркофагу и целиваху још једанпут посмртне остатке Савине. Монаси затворише саркофаг, хор је запојао последњу заупокојену молитву и монаси спустише саркофаг у гробницу. Неуморни путник је легао да се одмори...

*

Двор у Расу. Краљ Владислав, у својој соби за рад, с нестрпљењем чека гласоношу из Трнова. Писао је своме тасту, краљу Асену, дуго и дирљиво писмо и молио га је да допусти да се мошти Савине пренесу из Трнова у отаџбину и ту сахране. Читава два сата већ чека млади краљ на одговор бугарског владара, но гласоноша никако не долази. Најзад стиже. Пустише га пред краља:

— Ваше Величанство! Ево писма краља Асена. Журио сам да што пре стигнем, али грдни сметови затрпали су све путеве, па ни најбољи коњи, на којима сам јахао, не стижу на време.

— Добро, можеш ићи.

Краљ Владислав истрже писмо из његових руку, отвори га нервозно, прелети за тили час, замисли се, прочита још једанпут, па оде у краљичину собу.

— Добро што те нађох, драга жено. Ево, молим те, прочитај писмо твога оца, краља Асена. Просто сам очајан. Не знам шта да радим!?! Свештенство све одлучније тражи да се Сава пренесе у земљу, а твој отац неће ни да чује. У народу ври незадовољство.

Владислав пружи Белослави писмо Асеново и сруши се, очајан, на столицу, покрај ње. Белослава прочита писмо, полако и пажљиво, па рече:

— Не брини ништа, драги мој. Ја ћу сама написати још данас писмо оцу и објаснићу му да је твој лични углед, па чак и сам престо у питању. Писмо пошаљи по гласоноши, а после некога времена, чим прође зима, пођи сам у Трново, па те неће моћи одбити.

— Хвала ти, драга. Покушаћемо још и то. Можда ћемо успети, рече Владислав и пође у своју собу пун наде да ће се, на крају крајева, ипак све добро свршити.

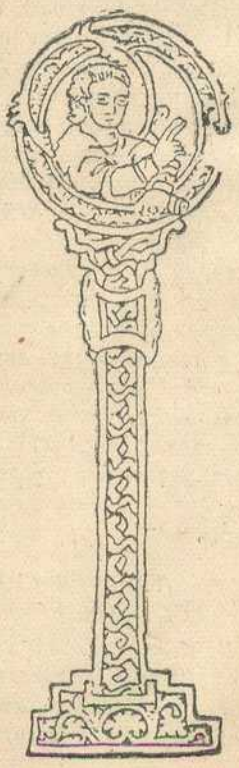

Иванка Тасић

ученица VIII 3 друге женске реалне гимназије у Београду

ЊЕГОШЕВ „ГОРСКИ ВИЈЕНАЦ“ НА СРПСКОЈ СЦЕНИ

У једном од прошлих бројева *Српског народа* Милош М. Милошевић пишући о Његошевом „Горском вијенцу“ на српској сцени вели да извођење на позорници „Горског вијенца“ не претставља данас никакав проблем као што се то дуго мислило и расправљало о томе да ли је могуће приказивати „Горски вијенац“. Затим, Милошевић даље тврди да би „извођење на сцени „Горског вијенца“ била велика народна свечаност и претстављала би један од најзначајнијих национално-културних догађаја данашњице“.

У прилог овог тврђења да изношење на позорницу Његошевог бесмртног дела не би био никакав нерешиви проблем, а и да би заиста то био „један од најзначајнијих национално-културних догађаја данашњице“, можемо навести пример (свакако до данас једини, и успели) приказивања на српској позорници „Горског вијенца“.

Двадесет и шестог јануара 1902 године била је незапамћена свечаност у новосадском Српском народном позоришту: народ је гледао на позорници прво извођење „Горског вијенца“, „у славу и спомен посмртне педесетогодишњице“ Његоша. Антоније-Тона Хаџић, претседник Матице српске, човек који је био „душа у Српском народном позоришту“, који је неуморно радио за њега и као редитељ и као драматург, уредио је за позорницу и организовао ово извођење „Горског вијенца“.

На позоришним плакатима од 26 јануара писало је да се приказује „Горски вијенац“, историјски догађај при свршетку XVII века, саставио Петар Петровић-Његош, владика црногорски. За позорницу у два раздела уредио А. Хаџић, музика од И. Бајића“.

После имена улога и глумаца стојало је да је Пролог од др Лазе Костића, а Апотеоза, „као епилог за „Горски вијенац“, од Јована Живојиновића. Пролог је почињао стиховима:

На Ловћен гледах, у сну, с Цетиња,
Пуна зазора, ка' негда, дјетиња.

Апотеоза је била замишљена „у цркви песниковој на Ловћену гроб Петра II Петровића Његоша. Поноћ је. Око гроба песникова стоје сви учесници у „Горском вијенцу“ у виду венца. На једном предњем крају Милош Обилић у својој косовској опреми, а на другом Вук Мићуновић. Усред венца остраг владика Данило, а између њих у кругу извешани Црногорци, наоружани као у „Горском вијенцу“. Пред целом појавом вила“.

Вила се обраћа роду српском:
Кад си тешких дана допануо,
Ја ти бирах лековито биље.
Моја беше по горама влада... итд.

Онда се рађају Милош Обилић, владика Данило, Вук Мићуновић, један Црногорац и најзад „народ пева“:

Боже драги части и поштења,
Изведи род наш из искушења;
Саслушај му молитве и хвале:
Високо му дигни идеале!

Боже драги, св'јета родитељу,
Размакни му ону маглу вељу,
У висине вид му скрени свете,
Да спасења стазу не помете!

После прве претставе констатовано је да „како многи и многи нису могли добити улазнице за прву, свечану представу „Горског вијенца“, обновиће се та свечана представа, нарочито на захтевање света са стране.“ Зато су улазнице сада пуштене у прет продају.

Премијеру је приказао у листу „Позориште“ Ј(ован) Хр(аниловић). Он одмах у почетку признаје како је требало смелости „да се величанствени песмотвор ђенијалног владике Рада приреди за позорницу“. Само дело нема иначе драмских елемената, „јер Његошу није било ни на крај памети да напише драмски комад“. Он није могао ни слутити какво ће са позорнице његово дело изазвати одушевљење код гледалаца, који су просто били у заносу. Дакле, дело је потпуно успело зашто је значајан доказ и „диспозиција публике“.

Што се тиче глумаца, они су били свесни „да се овај пут ради о достојанственом приказу највеличанственијег песмотвора, што га је икад српски ђеније испевао...“

Цело извођење је праћено невиђеним одушевљењем, а Апотеоза чак и устајањем чиме је уједно одана пошта Његошу.

После друге претставе, у истом листу, још је о комаду писао М. С-ћ (Милан Савић). Он каже:

„Било је заиста смело, јуначко предузеће изнети на позорницу разговоре и причања црногорских главара у „Горском вијенговоре, геште и мимике... Што је, тога ради, приличан део „Горског вијенца“ изоставио, разбацане призоре стопио, може му се само у прилог рачунати. Ни Шекспир се не износи цео, ни онакав какав је, на позорницу...“

Петар Петровић Његош

(Фото: Архив)

Дело се, вели, није дало драматизовати и зато је „г. Хаџић срећном руком положио претежност у сценични приказ, у живописно групирање особа, у изношењу женскога (а не мушкога) хора, у карактеристичне маске.

За сам завршетак Костићевог Пролога:

Док на ту земљу ови стоји кам,
најцрњи враг је Србин себи сам!

Савић констатује да би „песимистично пророштво песниково требало да нас упозори..“

Резиме рецезента је да је приказивање „Горског вијенца“ успело „да не може боље бити. То констатујемо врло радо“, па ако се баш који глумац и није најбоље снашао у својој улози, то је стога што сам није био диспониран, а никако кривицом дела, односно улоге.

На Цвети је већ Српско позориште из Новог Сада гостовало у Сомбору где је такође приказало „Горски вијенац“. И овде је успех био ванредан. Писац Пролога Лаза Костић изненада се појавио пред завесом и одржао необичан говор. Он је казао, између осталог, обраћајући се Антонију Хаџићу:

„И ноћас ми се јавио (као у Прологу). Питам га је ли му што криво, што си му, као што неки веле, тако немилостиво испрекидао, изломио, испресецао његов Горски вијенац.

— Шта велиш? — рече владика. — Изломио? Испресјеца? Не, ни да Бог! Он је тек онако подвио неке пребрснате гранчице, заклонио неке прегусте увојке, да би се оно остало тим љевше показало на онијем шедицама (даскама). Може се то коме и несвиђети, ал' што мари! Ја му гледам у срце те вију, да му је била намјера као најљевща. Хвала му и поздрави га!...“

Увече је у част Хаџића био приређен велики банкет на који су дошли глумци и „све угледне српске куће сомборске“.

В. Ф.

НАШИ ПРИПОВЕДАЧИ

МРТВАЧКИ СПРОВОД

Зима. Вејавица. Снег пада у густим пахуљама. По улицама нигде никога. Чује се само мумлање хладног ветра и ретко лајање паса. Улице и кровови кућа беле се, а из оџака куљају праменови дима. Свако се уклонио пред овом непогодом. Под јаким стрехама зграда виде се врапци накострешени од хладноће. Нема ни чавки ни гаврановa да лете над градом. Све се скрило у топле кутове. А снег, гоњен ветром, пада, пада...

Сад ветар доноси шкрипу неких кола. Види се црна, готово сива, гомила, која се лагано приближује. Све се јаче чује шкрипа колских точкова. Удари коњских копита о смрзнути снег равномерно се понављају. То су мртвачка кола. Коњи, прекривени црним прекривачима по којима је нападао снег, лагано њихају главама. На њиховим затиљцима вију се црне перјанице. Кочијаш, такође одевен у црно, маше бичем и тихо говори са човеком који седи поред њега и држи крстачу. Точкови шкрипе и лагано се котрљају по дубоком снегу. Кола су отворена. Четири стуба придржавају кров, на чијем врху се налази крст око кога је омотан бео пешкир. Снег завејава под кров кола и засипа у све јачој мери један црно обојен и грубо скован мртвачки сандук. Испод поклопца вире крајеви покрова смрзнути и непокретљиви од мраза.

За колима корача један човек, похабан — у ритама, и води за руке, које су помодреле од зиме, двоје деце. И никог више нема за њима. Нигде никога да испрати до задњег почивка то јадно и убога створење, које жале само отац и двоје деце. И та тужна поворка одмиче полако под жестоким ударима ветра.

Они за колима иду погнуте главе, не гледају на страну, виде само пред собом како се велики точкови лагано крећу. А тешко им је на души, поред тога и хладно. Они су сви тако оскудно одевени — а ветар и вејавица. У сусрет им долази неко, то је један просјак. Он застаје, гледа у поворку која му се приближује. Ветар му разма хује исцепану одећу. Полако скида капу, а седа коса му се разлете око главе. У његовом оку појављује се једна суза. Кола су прошла поред њега. А он и даље стоји и прати очима тужни спровод. Суза, суза јада и саучешћа, цакли се на његовом избораном лицу. Отац и двоје деце и даље су ишли погнуте главе. А старац, дрхтавом руком, лагано утире сузу, поглед му блуди за онима што прођоше. Нико не виде тај бол који је исказан једном сузом... Фијукање ветра односи шкрипу кола и бат коњских копита. Снег, који све гушће веје, скрива тужну пратњу. Само се виде сиве зграде покривене снегом, оџаци из којих избија дим и густе пахуље снега. А стари просјак стоји, док му ветар разноси седе власи. Завијање пса придружује се урлику суманутог ветра који засипа снегом улице, прозоре и ограде...

А на крају града, испод густог снега, издижу се крстаче и споменици; капела се једва разазнаје између сувих дрвета, прекривених снегом. То је гробље, задње пребивалиште људи. Суморни спровод улази кроз капију без вратница које је ветар одвалио и далеко одбацио. Коњи тешко вуку кола кроз дубоки снег. Точкови су до осовина упали, а они за колима једва извлаче ноге из сметова. Тамо на крају гробља види се хрпа земље. Два човека стоје и чекају. У рукама држе лопате, спремни су да закопају умрлу и да се што пре уклоне са ове непогоде.

Кола се приближише. Спустише људи сандук у раку, где је ветар нанео велике наслаге снега. Човек се сагиње и баца груду замрзле земље у гроб, деца учинише исто, потмуло одјекнуше три ударца. Људи гласно причају и својим лопатама у снажним замасима бацају замрзлу земљу у гроб, где се губи сандук са последњим остацима једног људског бића. Кола се изгубише у ветру и снегу. Гробари завршише свој посао, поздравише човека и децу, па се лагано упутише излазу.

Сад се издизала свежа хумка, крст и три прилике сасвим непомичне То отац и деца зуре у задње склониште њиховог драгог покојника. Ветар је дувао још жешће, а снег је све гушће и гушће падао и завејавао гроб.

— Тата, тата, 'ајдемо кући! — тихо прозбори дете и повуче оца за рукав.

— Ето, сад више нема маме! — одазва се отац тужним гласом и, прекрстивши се, целива крстачу, пригрли децу, па их поведе излазу гробља.

Сумрак је обавијао град.

Душан Ж. Ђурић

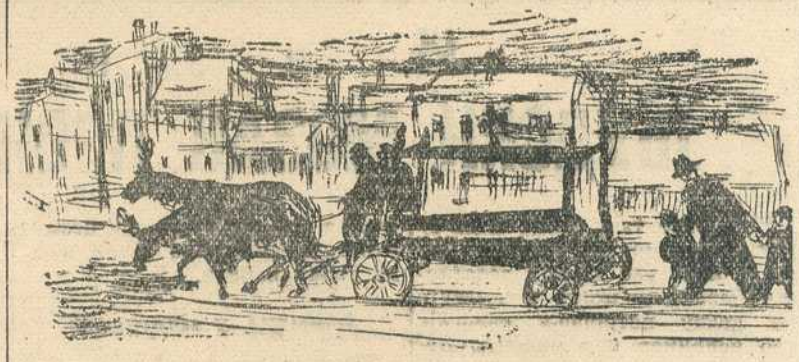

(Цртеж: Н. Бешевић)

БОРСКИ ОБВЕЗНИЦИ

ЗА ЗИМСКУ ПОМОЋ

Ових дана је одржана приредба Борских обвезника, у корист зимске помоћи, под покровитељством претседника београдске општине г. Драг. Јовановића. Конференсје. Александар Ђукић нам је најавио почетак ове приредбе овим речима:

„И данас, почињемо нашу приредбу песмом за Бор, песмом „Не брини мајчице мила“, песмом која је постала симбол Бора.“

Верујемо да се мало ко сећа када су у априлу ове године отишли први обвезници за Бор. Верујемо и то да нисте знали да су једина веза између београдских омладинаца и њихових родитеља биле баш ове приредбе као и емисије београдске радио станице „Београд за Бор“ и „Бор за Београд“.

Поред задовољства које су нам приредили ови омладинци они су нам открили и неколико младих, врло талентованих композитора и то: Александра Ђукића „Не брини мајчице мила“, Славољуба Богојевића са врло успелим композицијама „Све по 13“ и „Фатаморгана“ које је свирао на усним хармоникама „Трио Бис“ и затим солисте Фридрих Мајеровог оркестра. Мила Тодоровића са композицијом „Симплон преко Црног врха“.

Допадљиви су били још проф. Андрић са својим салонским оркестром, „Борски квартет“, па квинтет, па септет итд. Учествовали су и поједини чланови „радио Београда“ како би употпунили ову врло занимљиву приредбу.

Б.

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

300-ГОДИШЊИЦА СМРТИ

КЛАУДИЈА МОНТЕВЕРДИЈА

Ових дана навршило се триста година од смрти првог, а можда до сада и највећег, талијанског оперског композитора Клаудија Монтеверди. Он је у своје време заблистао као прави музички геније, нарочито у области оперског стварања и поставио најсолидније темеље за овај у то доба новопронађени музички род и облик. Али он није имао достојне наследнике и следбенике да његове геијалне музичке замисли и остварења продуже и усаврше у оним смеровима и у оном музичком надахнућу и снази како је он то замишљао и поставио.

Оперска уметност у најранијим својим почетцима била је постављена на најприродније и најбитније основе, које су јој за будућност омогућивале силан и велики успон. Појава Клаудија Монтеверди на томе музичком пољу, као изразитог музичког генија, који је прихватио ту нову врсту уметности, само је допринела и омогућила да се та уметност потпуно оствари и учврсти за своје време и за будућа поколења. Што је она после Монтеверди узела један сасвим погрешан и неприродан ток и развој и завршила у шупљој и надменој француској великој опери, то се има приписати само ситним душама и врло малим музичким талентима, који су нагрнули на оперско музичко поље, стварајући стотине дела пуна шарене лажи и пунећи до тада своје празне и продрте џепове новцем наивне и заведене публике.

Та борба, истине и лажи, доброг и лошег у оперском стварању, започета још у првим почетцима ове нове уметности ни до данас није завршена и продужиће се све дотле, док посетиоци и љубитељи оперског позоришта сами не увиде где је истина и лепота, а где превара и ругло. Права и велика музичка уметност тражи чисте појмове и велике идеале, она тежи највећем духовном савршенству, а такву уметност могу остваривати само велики и прави уметници, какав је био и Клаудио Монтеверди.

На жалост баш на овом музичком пољу оваквих стваралаца било је тако мало, да се на прсте могу пребројати.

Клаудио Монтеверди је рођен у Кремони 1567 год. а умро је 1643 год. у Венецији. Отац му је био лекар у Кремони. Музику је учио код Марка Антонија Ингењерија,, поред композиције учио је још и свирање на виолини, виоли и певање. После својих музичких студија ступио је 1590 у службу код војводе од Мантове, где је остао око двадесет година. Монтеверди,, као прави музички стваралац није могао бити задовољан овом службом, јер је био приморан да своме господару служи и за оне сврхе које његовом позиву не одговарају, као напр. дуга путовања, затим искоришћивање његовог музичког талента, а све то за малу новчану награду. После ове службе Монтеверди је постављен за капелника цркве Св. Марка у Венецији, и на том положају је остао све до своје смрти.

Оснивач и први геније оперске уметности, Клаудио Монтеверди, живео је 76 година. До своје двадесетшесте године учио је музику. Затим двадесет и више година служи код војводе од Мантове, да најзад тридесет година делује као капелник цркве св. Марка у Венецији. Може ли бити скромнијег и једноставнијег живота за једног музичког стваралоца. Па ипак је Монтеверди на двору војводе од Мантове и на заједничким путовањима доста ствари видео и научио, нарочито у погледу расчишћавања појмова о оперском стварању а рад у цркви св. Марка омогућио му је да развије велику делатност на усавршавању и прочишћавању црквеног певања. Тада му је било омогућено да компонује важна оперска дела, затим мадригале и црквена дела, као мисе, мотете, псалме и томе слично.

Монтеверди је подједнако неговао и црквену и световну музику. И у једној и у другој врло јасно се испољава његова велика субјективност и за оно време нарочита осећајност и нарочита изражајност, пуна искрености и драматичности. Затим је он имао смелости да унесе доста новина у хармонију и да многе и многе претрпаности у полифонији сведе на потребну меру и тиме да зиме маха чистој и искреној мелодији. У овом погледу нарочито се истичу његови мадригали, који су тако препорођени и ослобођени многих заблуда сувих контрапунктичара имали снажно дејство и као музика и као нови стил. За крај 16 и почетак 17 века овакве слободе у музичком стварању могао је да остварује и спроводи само нарочито обдарен музичар, који се и својим бићем и својим уметничким ставом у сваком погледу издвајао од осталих својих савременика композитора.

Поред црквене музике и мадригала Монтеверди је компоновао и већи број опера, од којих је на жалост сачувано свега три: „Орфеј“, „Крунисање Попеје“ и „Повратак Улиса“, док је седам других његових опера сасвим изгубљено. На овом подручју музике Монтеверди је дао своја најбоља и најзначајнија дела, пуна оживотворене драматике и снажне изражајности, тако да се она и данас сматрају као жива и активна уметничка дела.

Његов рад на опери је везан за друштво пријатеља музике названо „Камерата“, које су основали крајем 16 века уметници, научници и њихови пријатељи у Фиренци, и под окриљем грофа Ђовани ден Барди студирали старе грчке списе и стару грчку музику, како би музику упутили новим правцем, да би могли да обнове и прикажу старе грчке трагедије, онако како су их Грци приказивали. То што су желели, чланови „Камерате“ нису могли успети из простог разлога што нису имали довољно података о старој грчкој музици, о начину њеног компоновања и о њеној употреби у извођењу трагедија. Они су били више одушевљени а мање припремљени за тај посао. Чак би и данас један такав подухват био врло ризичан и проблематичан.

Чланови „Камерате“ тражили су једно, а пронашли друго, место обнављања старе грчке трагедије створили су оперу. Композитори Јакопо Пери (1561—1633) и Ђулио Качини (1550—1618) написали су прве покушаје музичких драма у томе смислу, са пасторалном садржином из грчке митологије, у којима није било ни много драматике ни много драмских сукоба, са музиком која је у ствари била суво и развучено рецитовање текста уз пратњу врло сиромашног оркестра састављеног од неколико инструмената са жицама за ударање или кидање. Такве су биле Периеве опере „Дафне“ (прва компонована опера, и то 1594 год.) и „Еуридика“ као и Качиниева „Еуридика“.

Клаудио Монтеверди

(Цртеж: Н. Бешевић)

Ова два композитора, Пери и Качини, имали су потпуно исправан став и гледиште кад су хтели да драмски текст испуне и проткају музиком тако да она потпуно служи драмској радњи и тексту. Тако је Периева „Еуридика“ дала форму нове певане драме или опере, али је то све, јер су и Пери и Качини више радили мозгом, а мање срцем, па су њихова дела остала бледа и неизразита. Нису дала онај свежи и пуни израз, који би им осигурао опстанак и за даљу будућност.

Монтеверди је успео да овој новој музичкој форми, коју су у главном пронашли и остварили љубитељи уметности и дилетанти, да пун и значајан израз, највише могућ за оно време, јер је музика пре 250 година имала сасвим друге форме, технику и изражајне могућности, него што је то данас случај. Он је као и сваки други велики таленат, силом своје унутрашње снаге проналазио нове могућности музичког изражавања, а све је то само служило да се што боље и верније прикажу људска осећања: радости, болови, очајања, храброст и многе друге душевне и духовне особине људског бића.

Оно што је недостајало Перију и Качинију: срдачност, душевност и духовност, то је код Монтеверди била главна и највећа особина. Зато његове опере и данас живе својим специфичним животом. Оне би добро простудиране и мало прилагођене данашњем оперском позоришту могле у многоме да заинтересују савремене слушаоце, јер је њихов речитатив живљи, природнији и упечатљивији, а мелодије јасније, одређеније и исто као и речитативи пуне драматичности и психолошких прелива, него што је то био случај у операма Перија и Качинија. Монтеверди је са јаким инстинктом умео помоћу музике да истакне текст. Затим, Монтеверди је у многоме обогатио хармонију и инструментацију, уносећи нова и врло слободна хармонска сазвучја, а у оркестар убацујући нове инструменте у повећаном броју, тако да његов оркестар у ствари преставља завршну фазу средњевековних оркестра и почетну фазу оркестра новог века. Виолина и све њене техничке могућности, обогатила је Монтевердијев оркестар, а у вези са чембалом стварала основ за развијање новог оркестра.

У прво време свога рада Монтеверди је писао опере са митолошком и пасторалном садржином, касније је због природе свога талента пришао и историској опери, где је могао дати истинскија и реалнија музичка решења. Таква је његова историјска опера „Крунисање Попеје“ која је врло богата сценском и драмском радњом и разноликим личностима из реалног света.

Јасно је, да је Монтеверди због оваквог свога става и оваквог свога рада имао и доста огорчених непријатеља, као што су их доцније због истих ствари имали и Глук и Вагнер. Историја се понавља, а ситних људских душа увек има у изобиљу. Али, да је у историји оперске музике било још неколико оваквих људи као што су били Монтеверди, Глук и Вагнер, данас би озбиљна оперска музика много боље стајала, била би богатија, више гражена и више извођена.

Ђ.

Из науке

ЉУДСКИ МОЗАК ПРОИЗВОДИ ЕЛЕКТРИЦИТЕТ

Није било тако давно када су физиолози морали признати да им је немогуће да код делатности нерава и мозга констатују ма какву потрошњу енергије као например код мишића. Данас, међутим, не може више постојати никаква сумња да и духовна делатност подлеже чувеном физикалном закону Роберта Мајера о одржању енергије. Схватања свести, узбуђења, расположења и процеси мишљења дешавају се у мозгу само у облику промена енергије које се споља примећују као електрични таласи. Слика мислиоца која се често црта у шаљивим листовима, а са чије се главе у тешким мислима у напору концентрације диже дим, није уопште тако бесмислена ако се место дима ставе електрични таласи.

Електричне струје нису довуше јако велике, оне не би биле довољне да изазову сијање сијалице и да осветле једну мрачну просторију, али оне су допринеле томе да свакако унесу светлост у таму разних физиолошких и лекарских спорних питања. Оне се крећу у величини милионитог дела волта. Јенском физиологу Х. Бергеру је првоме успело да ове струје помоћу појачања са електронским цевима ухвати са коже на глави и да их тачно измери.

ПРИМЕНА У МЕДИЦИНИ

Тако се показала интересантна чињеница да људски мозак непрекидно производи електрицитет као један мали динамо: у будном стању више, приликом спавања мање, у узбуђењу и при духовним напорима високо фреквентне, а при дремовном стању и код глупака струје мале фреквенције. Постоји један основни ритам електричних таласања са фреквенцијом од 8 до 10 таласања (= Херц) у секунди за здравог одраслог човека. Међутим, нервозна узбуђења и духовна активност производе струје фреквенције до 100 па чак и до 1000 Херца.

„Интересантно“, рећи ће читалац, „али каквог смисла има слушање „радио човека“. Да ли се тиме пружају ма какве практичне могућности?“

Овде се не ради само о једној играчки. Ово слушање делатности мозга има велики значај за лекарску науку. Мада је ова грана истраживања тако млада, ипак она се развила у једну важну методу испитивања. Берлински испитивач мозга Корнмилер учинио је веома важне констатације код епилептичара. У грчевитом нападу настају таласи веома мале фреквенције од 3 Херца са изванредно повећаним напоном. Овај може да буде 10 пута већи од напона здравог човека. Грчевити таласи струје постоје и ван напада епилепсије, а то је практично најважније, јер омогућује констатовање епилептичке склоности.

ГРАФИЧКО ПРИКАЗИВАЊЕ СНА

Сем тога графичко приказивање можданих таласа омогућило је важне закључке о сну и дубини сна. Оно је омогућило да се упозна да сан до кога је дошло помоћу лекарских средстава никада није раван здравом природном сну по дубини и одмору. У природном сну електрични таласи су дуги и равни и са повећањем дубине сна они постају све ређи и мањи. Овај био-електрични мир омогућује ново пуњење можданих ћелија са чијом величином вероватно паралелно иде и одмор. Код вештачки изазваног сна мирноћа таласа, а тиме и одмора, је знатно мања.

Међутим, ова метода истраживања је од нарочитог значаја за испитивање способности лета авијатичара на великим висинама. Ако један човек дише у смеши ваздуха која је оскудна у кисеонику, а која, например, одговара висини од 7.500 метара, он реагира са помућењима свести и почиње да фантазира, постаје нетачан у својим опажањима и поступцима и, например неспособан да једну одређену реченицу исправно препише. Ове сметње наступају код некога раније и јаче, а код некога доцније и слабије. Професор Корнмилер је сада са својим сарадницима утврдио да се ове сметње раније и нарочито тачно могу упознати на променама електричних таласа. Могуће је, дакле, у једној комори под притиском код сваког човека установити да ли ће бити у стању да на висини од 7.500 метара још увек са јасном свешћу управља авионом, или ће већ на знатно нижој висини почети да бива несигуран и немиран и да потпада под кобне пометње које могу довести до погрешних потеза у послуживању мотора и управљању.

WWW.UNILIB.RS

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ

Одломци из есеја Влад. Вујића

О СТЕВАНУ СРЕМЦУ

Српска књижевна задруга у своме новом колу приредила је ново издање „Лимунације на селу" од Ст. Сремца. Наш познати књижевник и филозоф Влад. Вујић написао је предговор у коме наставља рехабилитацију овог нашег писца од великог значаја за нашу духовну оријентацију. Доносимо неколико одломака из ове значајне студије:

„Давао је отпор тој средини и својим схватањем историје српске. Историја је за Сремца, како је и Скерлић тачно приметио „моћно средство за национално васпитање". А како је она то онда, наравно, свако разбијање те њене мисије налази у Сремцу љута противника. Он је бежао у ту и такву историју, утешитељку и укрепитељку, светлу и поетску, испред несрећне демагошке стварности, али је, сигурним инстинктом свога духа, осећао да историја у суштини није „наука", осећао је њену улогу динамичког мита у подизању нације. Исто онако како је у бољшевичко-интернационалној теорији видовито запажао опасност за свој народ, тако је и у претераном „понаучњавању" историје гледао нихилистичко рушење једног снажног инструмента за национално подизање. У хуку тадањих „нових" теорија, у ларми и буци занешењака, који су наступали под заштитом чаробних речи „савремености" и „науке". Сремац је имао силну снагу и здравље духа и пророчки инстинкт видовњака и упорно остао „несавремен". Та тобожња „наука" претила је да сруши здрав организам српски, да му упропасти и укаља историју као врело снаге, да му извитопери књижевност; све је то Сремац јасно осећао у једно доба када се свему томе било тешко одупрети, теже но данас и јуче — и остао на линији...

— — — — — — — — — — — —

„Жижа у коју су увирали и из које су се расипали сви зраци духа била је у Сремца заветна мисао српска. То је центар његовог духа: он је за све оно што тој мисли доприноси, против свега онога што јој шкоди. То је његово мерило вредности: и људи, и покрета, и наука и странака. То је тежиште које га је очувало доследна, здрава, упорна и усправна, на њему је он *стајао*, чврсто и непоколебљиво, док су око њега космополитски ветрови искорењивали људе и витлали њима. Сремац је одиста био, и више но Димитрије Давидовић, „сав Србин". Његова припадност политичкој либералној странци потиче отуда. Иначе, онаквом какав је био, Сремцу партија није претстављала краву музару и уклебије; то је утврђено чак и од стране противника.

— — — — — — — — — — — —

Он је и велики ујединитељ Српства у књижевности и кроз књижевност. Запажено је „и тачно, да је он дао, као нико пре и после њега, у свом књижевном делу „Србе све и свуде". Панонски тип, динарски тип, моравско-вардарски тип — да се послужимо Цвијићевим називима. Довољно је сагледати Вукадина, чича-Јордана и поп-Ћиру и поп Спиру. Кроз хумор Сремац је српској карактерологији дао значајан прилог. Ову одлику његову први је запазио и изнео један Немац, наш пријатељ, г. Др. Герхард Геземан. У својој историји наше књижевности он је приметио како се Сремац извесно уживео у српске менталитете, сем у онај „радикално-демократски и београдско-шумадиски"; међутим, Сремац је јасно запазио тај површно прогресистички менталитет и дао га изврсно баш у својој „Лимунацији у селу", где је овековечио ту врсту „напредног слободара", „новатора и реформатора". Г. Геземан је запазио и велику карактеролошку вредност „Вукадина" и о томе дао једну изврсну студију. Ако томе додамо кир-Гераса, у коме је Сремац, чак и по приказивању оних који га нису волели, ушао у проблем Цинцара и Срба, биће нам јасно да је Сремац, на свој уметнички начин, одиста у схватању српског проблема био широко инвентиван, да је заиста обухватио Српство. Његова кроз хумор казивана обележја српских типова дају нам у њему сјајног карактеролога, а његова дела изврсне документе за једну будућу монографију српског духа. Његово сасвим отворено изражавање у том погледу наравно му је донело непријатеље из табора оних који су на Српство гледали уским и спутаним регионалним и регионално - политичким просеком. Али је зато данас јасно, јасније но икада, колико је тај насмејатељ и исмејатељ био, тако рано и у онако доба, човек који је генијално ушао у проблеме Српства и колико је дубоко захватио у свом органском србизму. За многе наше писце речено је како су у књижевност унели овај или онај град, ову или ону покрајину; Стеван Сремац је учео све широко Српство, све мор фолошке типове српске, и он је, према томе, „најсрпскији" писац. То његово органско србовање донело му је и жестоке противнике, „интелектуалце", али му је непромењено верна остала српска широка читалачка публика чији је инстинкт остао сигуран. Противници су обилазили око Сремца са свих страна, тражили на све могуће начине разне „мане и недостатке" не само идеолошке „несрећне" особине, него и уметничке и естетске замерке: али је остајала, и данас стоји, његова популарност у српском свету. Налазило се да му „таленат није више врсте" (Скерлић), да није у роду Дикенса или Чехова (Божидар Ковачевић) и томе слично, али се увек постављало питање о томе: откуд је он најчитанији српски писац? Свакако је делимичан одговор на то питање у оном инстинкту којим је сваки Србин осетио у Сремцу широког и убеђеног Србина. Сремац је бивао и обележаван као човек који се лако сналази у свакој средини и лако јој се прилагођава; навођени су писци који су давали туђе средине, па и туђе и прошле епохе; код Сремца међутим није у питању тај дар прилагођавања уопште, но је имао само широку српску душу, па је њоме био лако „код куће" свуда онде где је српска душа у питању. Ако се може говорити о више или мање расној српском типу у књижевности нашој — Стеван Сремац је био чист српски тип као ретко који писац.

— — — — — — — — — — — —

Милован Видаковић и Матица српска

Када је почетком 1826 године основана Матица српска у Пешти, са задатком „распространењенија књижества" или, јасније, „да се књиге српске рукописне на свет издају и распространавају", за Милована Видаковића била је то велика „надежда". Он је баш тада био у јеку својих лутања за несигурним кондицијама, више гладан него сит, окрепљен уједно жестоке ударце многих критичара, које је сам Вук Караџић охрабрио својим нападом на Видаковића 1817 године у *Новинама Српским* „Читајући Љубомира у Елисијуму", где је дошао до закључка *„да Г. В не зна ни Историе, ни Географие, ни Логике, ни Поезие, ни Реторике; нити зна што е морал ни стид, ни учтивост; нити познае карактера народа нашега, ни ништа"*.

И тада још постојао је проблем за писце: како штампати своја дела? Сад Видаковић о томе вели: *„Ја и опет кажем да сам ја свагда више труда и више бриге о изданију једне књиге имао нежели што сам ју сочинио, поправљао и начисто ју за печатњу преписао..."*

Прочитавши у Матичином статуту „Намјереније" које је обећавало да лиши српске писце једне велике бриге у њиховом стварању, Видаковић нуди одмах Матици своју *Касију царицу*, која му је прилично дуго, неколико година, чамила у рукопису, чекајући каквог милостивог мецену.

И збиља, Матица прими *Касију* и штампа је као *прву своју књигу*. Изгледа да Матицу за ово штампање није толико руководила књижевна вредност *Касије* колико бедно материјално стање Видаковићево. Он сам долази до тог уверења, мислећи да је поступак Матице дошао *„из призренија зар к мени, као једној од својих трудољубивих пчелиц"*.

Доцнији односи између Видаковића и Матице ишли би у прилог овом мишљењу, јер је уредник *Летописа* Матице српске Ђорђе Магарашевић у самом *Летопису* доцније, напао прву Матичину књигу, односно *Касију*. И више пута још *Летопис* је неповољно, с времена на време, писао о Видаковићу. Тако је свака даља сарадња између Матице и Видаковића сасвим престала.

За наступајуће празнике и славе

прворазредна

ВИНА, РАКИЈЕ, ЛИКЕРЕ, КОЊАК, РУМОВЕ

и остала пића

као и сву

КОЛОНИЈАЛНО-ДЕЛИКАТЕСНУ РОБУ

набавићете код фирме

В. Ј. ОБРАДОВИЋ, („Чика Влајко")

Колонијал - деликатес

Теразије 31 - Тел. 24880

907 1—2

РАДИО

СВАКОДНЕВНЕ ЕМИСИЈЕ БЕОГРАДСКЕ РАДИО СТАНИЦЕ

5.00— 6.15 Другарски поздрави
6.15— 7.00 Емисија за српске сељаке и вести на српском језику
7.00— 7.10 Вести на немачком језику
7.10— 9.00 „Добро јутро,драги слушаоци!"
9.00— 9.20 Вести
9.20—12.00 Пауза
12.00—13.00 Подневни концерт
13.00—13.10 Вести на српском језику
13.10—13.50 Подневна музика. Свира забавни квинтет
13.50—14.00 Вести на немачком језику
14.00—15.00 Нешто за тебе
15.00—15.30 Извештај Врховне команде
15.30—16.00 Пауза
16.00—18.20 Српске емисије
18.20—18.40 Час немачке народне групе
18.40—19.00 Музика за тебе
19.00—20.00 „Из савремених догађаја" на немачком језику и вести на страним језицима — бугарски, мађарски, француски и румунски.
20.00—20.20 Вечерње вести
21.40—22.00 Поздрави младог београдског стражара
22.00—22.15 Последње вести
00.00—02.00 Поноћне мелодије.

Недеља, 26 децембра 1943

16.05—17.00 Емисија за Бор: народни оркестар Милановић, П. Чуковић, В. Шехеровић, Златна Петорка, квартет Ђорђевић, сестре Перић, три Краљић.

Понедељак, 27 децембра 1943

16.00—18.10 Српске емисије
16.00—16.30 Народни оркестар Крстић свира. Солисти.
16.30—16.35 Извештај Врховне команде на српском језику.
16.35—17.00 Свира квинтет Ђорђа Николића.
17.00—17.30 Шта ће вас ове недеље интересовати.
17.30—17.40 Предавање
17.40—18.00 Народне песме певају: Љ. Васић, дует Перин—Вишњић уз пратњу народног оркестра Драгића Обреновића.

Уторак, 28 децембра 1943

16.00—18.10 Српске емисије
16.00—16.30 Музика из филмова са плоча.
16.30—16.35 Извештај Врховне команде
16.35—11.00 Тако нешто бих радо чуо.
17.00—17.30 Један час народне музике. Свира: народни оркестар Ж. Милановића. Певају: Душ. Вукмировић, дует Васиљевић—Павловић. Уз пратњу тамбурашког оркестра Араницки, певају: Ружица Протић, Богдан Буташ, дует Тодоровић—Спасојевић.
17.30—17.40 Предавање
17.40—18.00 Наставак народне музике.
18.00—18.10 Из савремених догађаја.

Среда, 29 децембра 1943

16.00—18.10 Српске емисије.
16.00—16.30 Камерна музика. Изводе Тодоровић—Туршић.
16.30—16.35 Извештај Врховне команде.
16.35—17.00 Народна музика. Свира народни оркестар Драгића Обреновића. Певају: дует Срнић, дует Стојичевић—Гавриловић.
17.00—17.30 Радио хор пева.
17.30—17.40 Предавање.
17.40—18.00 Дечји час.
18.00—18.10 Из савремених догађаја.

Четвртак, 30 децембра 1943

16.00—18.10 Српске емисије.
16.00—18.10 Шарено поподне (пренос из Коларчеве задужбине).

Петак, 31 децембра 1943

17.50—18.10 Српска емисија.

Субота, 1 јануара 1944

17.50—18.10 Српске емисије.
18.10—18.30 Немац са Југоистока.
18.30—18.50 Око света.
18.50—20.00 Глас Југоистока.
20.00—20.20 Вести
20.20—21.40 Концерт на Нову годину. Свира велики оркестар под управом Карла Листа.
21.40—22.00 Београдски стражар.
22.00—22.20 Вести.
22.20—24.00 Желимо ти нешто из Београда.
00.00—02.00 Поноћне мелодије.
02.00—04.00 Чекаоница Београд.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
WWW.UNILIB.RS

МАЛИ ОГЛАСИ

ДИН. 5.—
ДРЖАВНА ТАКСА
СВАКА РЕЧ ДИН. 4.—

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 513/43 годину, добивену из села Лужнице, срез Крагујевачки, изгубила сам, овим је оглашујем за неважећу. Благоје Д. Живановић. 887-6 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам и оглашавам за неважећу. Миљковић Милан, пензионер из Крагујевца. 887-1 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ добивену из претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам, овим је оглашујем за неважећу. Милосав Ђорђевић. 887-2 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ добивену из претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубила сам, овим је оглашујем за неважећу. Аница Јовичић. 887-3 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ добивену из претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам овим је оглашујем за неважећу. Миомир Тодоровић 887-4 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ добивену из претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубила сам, овим је оглашујем за неважећу. Живка Раденковић 887-5 2—3

КУЋНУ ЛИСТУ добивену из претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Овим је оглашујем за неважећу. Благоје Драгићевић. 887-9 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ добивену из претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам, овим је оглашујем за неважећу. Ђорђе Милосављевић. 887-7 2—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ бр. 1726 добивену из претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Овим је оглашујем за неважећу. Радослав Бојовић. 887-7 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ и пословну књижицу добивену из среза Гружанског округа Крагујевачког изгубио сам овим је оглашујем за неважеће. *Живојин Тодосијевић*, село Столово. 896-1 1—3

ИЗГУБИО САМ шоферску књижицу издату од престојништва градске полиције у Крагујевцу па с тога исту оглашујем неважећом. Драгослав Симовић, шофер.-фабрике Стефановић. 896-2 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ и полицијску пријаву добивену из престојништва градске полиције изгубила сам. Оглашујем за неважеће. Ангелина Максимовић. 896-3 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 69 издату од Војне болнице у Крагујевцу, изгубила сам и оглашавам је за неважећу. Зорка Петронијевић, медицинарка. 897-2

ИЗГУБЉЕНУ ЛИЧНУ КАРТУ за 1943 годину издату ми од престојништва полиције. Оглашавам неважећом. Драгомир Шобатовић — Ужице. 897-3

ИЗГУБЉЕНУ ЛИЧНУ КАРТУ издату ми од среза Ужичког бр. 9204 за 1943 годину. Оглашавам неважећом. Савић Милорад, Трнава — Каран — Ужице. 897-4

гујевац. 896-4 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ, пословну књижицу и решење обавезног рада добивено из престојништва полиције и Берзе рада у Крагујевцу изгубио сам. Овим оглашујем за неважеће. Боривоје Ружић. 896-5 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ за 1943 годину издату ми од начелника среза Ужичког, изгубио сам. Оглашавам неважећом. Мијатовић Драгиша, Рибашевина пошта Ужице. 897-1

ЛИЧНУ КАРТУ за 1943 годину издату ми од престојништва полиције Ужице, изгубио сам и оглашавам неважећом. *Станковић Лазар* — Ужице.

Ф-ма „ЈУГОБИЉЕ“
(Србобиље“)

трговина лековитим биљем пресељена из Иванковачке 25 у **Гетеову ул. бр. 10.** Нови телефон број **24-469.**

Извештавамо поштоване муштерије да имамо на стовариштy све врсте биља: камилицу, липу, нану и др., а нарочито препоручујемо наш воћни чај »**АРОМА**«, који је између свих досадашњих замена правом чају најбољи.

898 1—1

Г. Г. КЊИЖАРИМА И УЧИТЕЉИМА!

Јеврем Игумановић, **Наука хришћанска** I раз. осн. шк. 20.—
„ „ „ „ II „ „ „ 20.—
„ „ „ „ III „ „ „ 30.—
„ „ „ „ IV „ „ „ 30.—

Горњи уџбеници су одобрени од Г. Министра просвете С. бр. 76 од 6-VIII-1942 г. и могу се одмах добити у

„СРПСКОЈ КЊИЖАРИ“
БЕОГРАД

Чеков. рач. код Пошт. штедионице бр. 61240

Краља Александра ул. бр. 18 пошт. фах бр. 523.

899 1—1

ВЕЛЕТРГОВИНА ВИНОМ И РАКИЈОМ
Јездимира С. Шарића
производња ликера, коњака и рума

БЕОГРАД
Кр. Марије 89 Тел. 22-912

900 1—1

ОБРАЧУНСКИ ЗАВОД У БЕОГРАДУ

овим објављује, да је поред новчаних завода објављених огласима од 28 јула и 11 августа 1943 године, постла члан Обрачунског завода у Београду још и

Југо банка А.Д.
у Београду

а на основи одлуке Гувернера Српске народне банке од 15 децембра 1943 године. 901 1—1

БОНБОНИЕРА ШУМАДИЈА
Београд

Цара Николе II бр. 65 — телефон 43-084

Својим муштеријама у Београду и у унутрашњости, препоручујем сву шећерну робу по прописаним ценама и то:

Бонбону, ратлук, карамелу, марципане као и остале дезерте

„КРАЈИНА“
БЕОГРАД
Ул. Франше Депере-а бр. 112 -- Тел. 42-502

Производња
ликера,
коњака,
рума
и пецара ракије.

САВО БИЛБИЈА

Златан накит стари и нови купујем

Дијаманте крупније, брилијанте све величине, златне зубе, бурме, прстење, минђуше, брошеве, брезлетне, ланце, сатове златне, сребрне и металне; само исправне и од бољих познатих марака; старо злато оштећено, излизано, поломљено и горело, стари сребрни новац, есцајге и остале исправне предмете од сребра. Кристал и порцеланске боље сервизе купује и највише плаћа позната и дугогодишња фирма »ВРАЧАР«. Све горе поменуте предмете процењујем стручно и бесплатно.

„ВРАЧАР“ Власник МИЛИВОЈЕ М. МИТРОВИЋ
Београд — Палилулска ул. 6 — Продужење Душанове код Бајлоцове пиваре — Тел. 28-706.

904 1—1

„ХЕРМЕЛИН“
КРЗНА
Томислав Гогић
Београд — Кнез Михајлова 19
905 1-1

Државна хипотекарна банка

изложиће јавној продаји на дан 27 децембра 1943 год., са почетном лицитационом ценом следећа имања:

1) Плац са зградама Стојана Протића 47 Динара 700.000.—

2) Плац са зградом Краља Петра 67 Дин. 1,450.000.

Продаја ће се обавити у банчиној згради Скадарска бр. 33-II, од 10—12 час. где се могу добити сва даља обавештења. 906 1—1